

วารสารสันติสุขปริทรรศน์

Journal of Peace Periscope

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

Vol. 2 No. 1 Jan.-Jun. 2021

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ Journal of Peace Periscope

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

Vol.2 No.1 (January-June 2021)

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ Journal of Peace Periscope (JPP) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นเชิงวิชาการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิจัยให้แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการ ขอบเขตวารสารมุ่งเน้นเปิดรับบทความจากสาขาด้านศาสนาและปรัชญา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยและสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ ฉบับที่ 1 ระหว่างมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระมหาดวงเด่น	ฐิติญาโน
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระครูชลธารพิทักษ์ เจ้าอาวาสวัดแม่ฮ่องไคร้

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. ศาสตราจารย์ ดร.พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรมย์ สีดำคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันท์แดง มหาวิทยาลัยพะเยา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญย์ นิลเกษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จันท์ส่อง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล มหาวิทยาลัยแม่โจ้
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองหลาง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. कुमार กรสิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
14. อาจารย์ ดร.มนตรี หลินภู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
15. อาจารย์ ดร.ณัฐชานันท์ วงศ์มูลิธิกร มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางศิรินทิพย์ ผาเจริญ

สำนักงาน

สำนักงานวัดแม่ฮ่องไคร้ เลขที่ 9 หมู่ที่ 8 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
50220

จัดพิมพ์โดย

ร้านธนพร เลขที่ 152/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรมย์ สีตาคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวีทย์ นพแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ พรหมดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. อาจารย์ ดร.มงคลชัย สมศรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. อาจารย์ วิรัช ภูมาศรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
7. อาจารย์ ดร.กรวิทย์ เกาะกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. อาจารย์ ดร.วัฒนา นนทชิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทบรรณาธิการ

วารสารสันติสุขปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2564 เป็นฉบับที่ 3 ของการจัดพิมพ์ โดยมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการ และบทความวิจัยด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา ตลอดจนสหวิชาการ ต่าง ๆ เพื่อเป็นเวทีกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักวิจัยและนักวิชาการ รวมถึงเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวงวิชาการ อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างเข้มแข็งต่อไป ซึ่งกองบรรณาธิการจะเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัย เพื่อให้กว้างขวางมากขึ้น

ฉบับนี้ มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ทั้งสิ้นจำนวน 5 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนมชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกรวิทย์ เกาะกลางและคณะ บทความทางวิชาการ จำนวน 4 บทความ คือ 1) กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัล โดยณัฐพร สุโพธิ์และคณะ 2) ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัล โดยธนภัทร โสภาและพิมพ์นภา ปัญญาณี 3) ความเป็นพลเมืองที่ดีกับการสร้างสมานฉันท์และสันติภาพในสังคมไทย โดยณัฐวุฒิมณีวัน และ 4) ทางเลือกและปัญหาความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย โดยศุภรัตน์ ทวีเลิศวุฒิกุลและอาทิตยา เทวกุล ณ อยุธยา

กองบรรณาธิการต้องขอขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่เชื่อมั่น และไว้วางใจให้วารสารสันติสุขปริทรรศน์ ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ผลงานของท่าน และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์กลั่นกรองและปรับปรุงบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และนำไปสู่มุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติส่วนรวมต่อไป

(พระครูชลธารพิทักษ์)

บรรณาธิการ

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
จึงไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	ค

บทความวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหยาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์	1
: กรวิทย์ เกาะกลาง , วินิจ ฝาเจริญ , วัชระ ชาติมนตรี	

บทความวิชาการ

กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัล	12
: ณัฐราพร สุโพธิ์, เพชรรัตน์ โนจา, กฤตพร ศักดิ์คงนันทกุล	
ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัล	24
: ธนภัทร โสภา, พิมพินภา ปัญญาณี	
ความเป็นพลเมืองที่ดีกับการสร้างสมานฉันท์และสันติภาพในสังคมไทย	36
: ณัฐวุฒิ มณีวัน	
ทางเลือกและปัญหาความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย	51
: ศุภรัตน์ ทวีเลิศวุฒิกุล, อาทิตยา เทวกุล ณ อยุธยา	

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขต
พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

Public participation in drug prevention and solution Case study of
Sanam Chai Subdistrict Administrative Organization, Satuek District,
Buriram Province

กรวิทย์ เกาะกลาง¹, วินิจ ผาเจริญ², วัชรระ ชาติมนต์รี³

Koravit Koklang, Winit Pharcharuen, Watchara Chatmontree

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการดำเนินงาน อันดับรองลงมาคือ ด้านการวางแผน ด้านสนับสนุนทรัพยากรและน้อยที่สุด คือด้านการประเมินผล

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ สถานภาพและอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด; ภาครัฐและชุมชน

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; Faculty of Liberal Arts and Management Sciences

² วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand

³ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์; Buriram College of Agriculture and Technology

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of people's participation; 2) to compare the participation of the people in drug prevention and solution. It is a quantitative research. The data were collected from a sample of 400 people. The research instrument was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and test the hypothesis The results showed that

1. The level of public participation in drug prevention and solution Overall, it was at a moderate level. When considering each aspect, it was found that Has the highest average in terms of operations Second place is planning Resources and minimal support is the evaluation aspect

2. The results of the comparison of the participation of the people in the prevention and treatment of drug problems found that age factor education level and different monthly income The opinions on public participation in drug prevention and problem solving were significantly different at .05. different status and occupation There were no different opinions about public participation in drug prevention and solution.

Keywords: public participation; prevention and treatment of drug problems; government and community

บทนำ

ยาเสพติดเป็นภัยร้ายแรงต่อมนุษยสังคมไทยและประเทศชาติอย่างยิ่ง เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดปัญหาสังคม มีผลเสียต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติทำให้เกิดผลกระทบต่อ คุณภาพของประชาชน สถาบันทางสังคมและความมั่นคงของชาติอีกด้วย การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีความ รุนแรงและขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกเพศทุกวัย การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติด มีความรุนแรงมีการเพิ่มขึ้นอย่างมากของปริมาณการผลิต การค้าและการจำหน่าย รวมทั้งมีการพัฒนาตัวยา ส่วนผสมของยาเสพติดรูปแบบใหม่เพื่อให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้เสพแต่ละประเภท มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีสถิติการจับกุม

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 – 2552 มีแนวโน้มสูงขึ้น ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีผู้กระทำความผิดด้านยาเสพติดเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ และแสดงให้เห็นว่าการปราบปรามจับกุมหรือใช้ขบวนการทางกฎหมายอย่างเดียวไม่สามารถลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2556) จากสถานการณ์ปัญหาเสพติดในประเทศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยต้องให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและความตระหนักในโทษภัยของยาเสพติดแก่ประชาชน นอกจากนี้การใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและปราบปรามและการใช้ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกันปัญหาเสพติด ได้แก่ รั้วชายแดน รั้วชุมชน รั้วสังคม รั้วโรงเรียน และรั้วครอบครัว ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินการ ป้องกันปัญหาเสพติดของประเทศในทุกระดับ (ชำนาญ มีกะจิตร, 2555)

จากสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเสพติดและมีมาตรการเร่งด่วนในการขัดปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลงหรือหมดสิ้นไปโดยเร็ว ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันก็ได้มีนโยบายในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหาเสพติด การขยายการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การเร่งรัดการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด และสารเสพติด ด้านการใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา รวมทั้งการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนไม่ให้มัวเมายาเสพติด

รัฐบาลได้ถือเป็นปัญหาสำคัญ ทั้งได้ทุ่มเททรัพยากรเป็นจำนวนมากในการแก้ปัญหาเสพติด แต่จากการประเมินสถานการณ์โดยภาพรวมของประเทศของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่า ปัญหาเสพติดกลับทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในแง่ตัวยาที่ใช้กลุ่มบุคคลผู้เสพและพื้นที่แพร่ระบาด อีกทั้งยังพบว่าการแก้ปัญหาไม่ได้ ทั้งยังเกิดการเรียนรู้จากชุมชนว่า ถ้าหากพื้นที่ใดที่องค์กรชุมชนและคนในชุมชนตื่นตัวมาแก้ปัญหา ภายใต้การประสานความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับองค์กรภาครัฐ ชุมชนนั้นสามารถลดความรุนแรงของปัญหาเสพติดได้ และยังทำให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติดได้

จากที่กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องได้รับการประสานร่วมมือกันในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและชุมชน มีการบูรณาการแผนร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพมากที่สุด และสิ่งสำคัญที่สุดคือการดำเนินงานต่อเนื่องจนกว่ายาเสพติดจะหมดไปจากประเทศ สิ่งเหล่านี้เอง ที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญในการร่วมมือกับรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้หมดไปโดยเร็ว โดยทำการศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อนำเอาผลที่ได้

จากการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรและอาศัยอยู่หมู่บ้าน/ชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 4,761 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีชื่อตามทะเบียนราษฎรและอาศัยอยู่หมู่บ้าน/ชุมชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 400 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงในสุขสันต์ แก้วลือ, 2553)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

- 2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ
- 2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน
- 2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์
- 2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล

โดยมีเกณฑ์การตรวจคะแนน ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน มากที่สุด	= 5	คะแนน
การมีส่วนร่วมของประชาชน มาก	= 4	คะแนน
การมีส่วนร่วมของประชาชน ปานกลาง	= 3	คะแนน
การมีส่วนร่วมของประชาชน น้อย	= 2	คะแนน
การมีส่วนร่วมของประชาชน น้อยที่สุด	= 1	คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.2 ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม กรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลไม่ครบ ผู้วิจัยจะให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้กรอกเพิ่มเติมในทันที

3.3 นำแบบสอบถามมาคีย์ข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และแปรข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน คือ โดยใช้วิธีประมวลผลคาทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบคลองกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ คาเฉลี่ย และคาเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่ออ้างอิงผลการทดสอบจากกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มประชากร ดังนี้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะของประชากรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ด้วยสถิติ t-Test สำหรับคุณลักษณะของประชากรที่แบ่งได้ 2 กลุ่ม และสถิติ F-Test สำหรับประชากรที่แบ่งได้ 3 กลุ่ม ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือ ความเชื่อมั่น 95%

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชน กลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.00) มีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 34.00) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. (ร้อยละ 32.50) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 41.75) มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 33.50) และส่วนใหญ่มีสถานะเป็นสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 65.00)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.70 (SD = 0.65) โดยอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก คือการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 3.00 (SD = 0.58) รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ย 2.76 (SD = 0.78) ค่าเฉลี่ย 2.65 (SD = 0.68) ตามลำดับ และลำดับสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.40 (SD = 0.88) เมื่อพิจารณารายชั้นตอน พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.40 (SD = 0.88) เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ประชาชนเข้าร่วมประชุมในระดับหมู่บ้าน/ ชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.70 (SD = .90)

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.65 (SD = 0.68) เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมสอดส่องดูแลพฤติกรรมของคนในครอบครัวเพื่อมิให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.10 (SD = 0.70)

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.00 (SD = 0.58) เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดทำให้คนในหมู่บ้าน/ ชุมชน มีคุณภาพชีวิต ความมั่นคง ปลอดภัย เพิ่มมากขึ้นและประชาชนยินดีและพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.14 (SD = 0.68 และ SD = 0.73 ตามลำดับ)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.76 (SD = 0.78) เมื่อจำแนกรายข้อ พบว่าการติดตามข้อมูลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ฝ่ายปกครอง กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ ทหาร ฯลฯ ในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.00 (SD = 0.81)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานะในครอบครัว พบว่าประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสถานะในครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาสมมติฐานรายชื่อ พบว่า

1. สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐานประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน จำนวน 11 คู่

3. สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน จำนวน 9 คู่

4. สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน จำนวน 4 คู่

5. สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีคู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน จำนวน 3 คู่

6. สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีสถานะในครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่ายอมรับสมมติฐาน ประชาชนที่มีสถานะในครอบครัวต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เขามามีส่วนร่วมในการคิดร่วมวางแผน วางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนในรูปของการเสียสละแรงงาน การบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของร่วมติดตามผลงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ของชุมชน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการวางแผน ด้านการสนับสนุนทรัพยากรและน้อยที่สุดคือด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระพงษ์ บัวทอง (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐสินีสมคิด (2551) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาปัญหาพิเศษ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในเขต เทศบาลตำบลหนองตาคง อำเภอบึงน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนหนองตาคง ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชำนาญ มีกะจิต (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขต เทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขต เทศบาลนครแหลมฉบัง แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิชัย เร่งพัฒนพิบูล (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านสวน จำแนกตามสถานภาพ ไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ มีกะจิต (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขต เทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขต เทศบาลนครแหลมฉบัง แตกต่างกัน

2.5 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรธฎ ศรีทองเพชร (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประชาชนในเขต เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.6 จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชำนาญ มีกะจิต (2555) ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ ราชบุรี ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขต เทศบาลนครแหลมฉบัง แตกต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้บริหารองค์กรรัฐ หน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ และผู้มีอำนาจในการปกครอง ได้พิจารณาและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะประชาชนของประเทศ เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ตามแนวคิดจริยธรรมของสังคม หรือการเพิ่มช่องทางในการตรวจสอบระบบ และกระบวนการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของทุกกลุ่มประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ผู้นำชุมชนควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมกันอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาเสพติด

1.2 สอนราชการระดับจังหวัดควรส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเขารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีด้านสารสนเทศเพื่อการประสานงานในการดำเนินงานที่สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.3 หน่วยงานระดับกรมควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อให้งานดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรมีการวิจัยในเชิงคุณภาพในลักษณะของการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อค้นหาว่ามีตัวแปรอื่นอีกหรือไม่ ที่เป็นปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสัตหีบ ราชบุรีรัรัมย์ เพื่อนำข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นฐานข้อมูลในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชำนาญ มีกะจิตตร. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชนเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานยุติธรรมและสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐวรรธน์ ศรีทองเพ็ชร. (2555). การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประชาชนในเขต เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐสินี สมคิด. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน), วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วุฒิชัย เร่งพัฒนพิบูล. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม), คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีระพงษ์ บัวทอง. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สุขสันต์ แก้วลือ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เขตอำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย. (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2556) รายงานผลการดำเนินงานและการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด.” [ออนไลน์] สืบค้นจาก:
<http://www.oncb.go.th/ONCBStaticWeb/document/p1-solution.htm>, 18 ธันวาคม 2556

กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัล The movement of people in the digital age

ณัฐธำพร สุโพธิ์, เพชรรัตน์ โนจา, กฤตพร ศักดิ์คงนันทกุล¹
natthaporn supho, Pedcharad Noja, Krittaporn Sakhongnantakun

บทคัดย่อ

กิจกรรมทางการเมืองที่ปรากฏภาพเยาวชนมาร่วมเคลื่อนไหวถูกตีแผ่ผ่านสื่อหลากหลายแขนงกระจายไปสู่สายตาคนต่างชาติในช่วงกลางปี 2020 การเคลื่อนไหวโดยคนรุ่นใหม่หลากหลายกลุ่มไม่ได้เพียงสะท้อนถึงสถานการณ์ทางสังคมและบทบาทของคนรุ่นใหม่เท่านั้น เรื่องนี้ย่อมสะท้อนถึง “เครื่องมือ” และรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในไทยยุคนี้ที่คนบางรุ่นน่าจะไม่เคยเห็นมาก่อน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นกระบวนการในการแสดงออกอย่างอิสระและหลากหลายของทั้งกลุ่มบุคคลและปัจเจกบุคคล ทั้งที่จัดตั้งองค์กรและเป็นปฏิบัติการในชีวิตประจำวันซึ่งพยายามผลักดันและเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง และการสร้างสรรค์ความหมาย คุณค่าซึ่งในโลกดิจิทัลทุกวันนี้เต็มไปด้วยความยุ่งเหยิงและปะปนของคนหลากหลายวัยที่เกิดขึ้นในสมัยและช่วงปีที่ต่างกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เด็กยุค Gen Z สร้างเครือข่ายเป็นสากล โดยที่รัฐบาลไม่สามารถปิดกั้นได้เลยในโลกอินเทอร์เน็ต” การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตต่ง่ายขึ้นกว่าสมัยก่อนตั้งแต่เยาวชนรวมไปถึงรุ่นต่าอายุที่เข้าถึงเครือข่ายออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย การเรียนรู้นอกห้องเรียนจึงไม่ยากในสมัยนี้ในยุค 4.0 การเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลจึงหนักอึ้งสำหรับรัฐบาลเพราะโลกอินเทอร์เน็ตที่ไร้การควบคุมและตรวจสอบไม่สามารถปิดกั้นได้ทางเลือกทางโลกออนไลน์จึงเป็นอีกหนึ่งการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องต่างๆ และสิ่งที่เรียกร้องนั้นสำเร็จผล

คำสำคัญ กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน, ยุคดิจิทัล

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Political Science School of Administrative Studies, Maejo University
Email: Autapon8169@gmail.com

Abstract

The political activism that portrays youths in action has been spread through a wide range of media and spreading to the eyes of foreigners in the mid-2020s. only This would reflect "tools" and a form of political activism in Thailand that some generations may not have seen before. It is a process of independent and varied expression of both individual groups and individuals. Both as an organization and as a daily practice, which seeks to drive and demand change in various fields Both about the political power struggle And creating meaning The value, which in today's digital world is full of chaos and mixed with people of different ages, born in different eras and years, is said to be the saying, "Gen Z children build a global network. The government cannot block it at all in the world of the Internet. "Internet access has become easier than in the past, since youth and grandparents, who have easy access to online networks, are not difficult to learn outside of the classroom. 4.0 People movement in the digital age is fearful for governments, because an unregulated and uncontrolled internet world, online alternatives are another movement in claims and requests. Be successful

Keywords: People's movement process, digital age

บทนำ

การเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นขบวนการที่มวลชนออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่มวลชนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสื่อดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลนั้นเป็นการสื่อสารสองทาง ทำให้ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ส่งสารได้ จึงเป็นการกระจายอำนาจของการสื่อสาร ทั้งนี้ยังมีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันในการกระทำการต่างๆ ในโลกเสมือนได้ ดังนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัล จึงเป็นขบวนการที่สามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชน จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัลประสบผลสำเร็จเสมอไป จึงต้องพิจารณาถึงค่านิยม ความเชื่อ อุดมการณ์ของฝ่ายผู้มอำนาจในสถาบันทางสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเห็นได้ว่าในสังคมยุคดิจิทัล อินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง และ

ประชาธิปไตย โดยอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็น ในส่วนของการบริหารงาน และให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ช่องทางการสื่อสารชวนเชื่อในทางการเมือง พื้นที่ในการนัดพบกันของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งสิ้น อินเทอร์เน็ตจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการช่วยย่นระยะทาง และระยะเวลาในการสื่อสาร รวมทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้แพร่หลาย และเกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น (พุดิตา ชัยอนันต์, น.56) สื่อดิจิทัล จึงเป็นสื่อที่ครอบคลุมบริบทสื่อมวลชนใหญ่ของประชาชนอยู่ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ดิจิทัล วิทยุออนไลน์ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ 3G และ 4G จนเกิดปรากฏการณ์ สังคมกมหนา เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของคนในยุคนี้ ที่เรียกว่าเป็น “ยุคดิจิทัล” ในปัจจุบันประเทศไทยเองมีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย 43,873,732 ราย จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 65,931,550 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.5 ของประชากรทั้งหมดเมื่อสิ้นปี 2559 และเมื่อต้นปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วในเดือนเดียวกันถึงร้อยละ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงผานการใช้งานโทรศัพท์เคลื่อนที่ประเภท Smartphone มีความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันทั่วโลก (นายสมชัย เลิศสุทธิวงค์.) โดยข้อมูลล่าสุดพบว่าประเทศไทยมีการใช้งาน Facebook ซึ่งเป็นสื่อ social network ที่ได้รับความนิยมทั่วโลกเป็นอันดับ 8 ของโลกมีการใช้งานถึง 57,000,000 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 3 ของผู้ใช้ทั่วโลก และ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีการใช้งานสูงที่สุดของโลกมีการใช้งานถึง 35,000,000 ราย หรือคิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 1.6 ของผู้ใช้ทั้งหมด ที่มา: <http://imgur.com/FyBJx4u>

ในขณะเดียวกัน อินเทอร์เน็ตยังทำให้อาสาสมัครแสดงทางการเมือง (political actors) กลุ่มต่าง ๆ มีช่องทางในการแพร่กระจายข้อมูลมากขึ้น ทำให้ผู้สมัครแข่งขันชิงตำแหน่งทางการเมืองมีเสรีภาพในการแสดงออกมากขึ้น และทำให้รัฐบาลและการบริหารงานภาครัฐต้องเปิดกว้างและรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้การบริหารราชการแผ่นดินมีความโปร่งใส อีกทั้งการที่ประชาชนมีข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลและผู้แทนมากขึ้น ทำให้รัฐบาลและผู้แทนต้องรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น การที่โลกและสังคมร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ตลอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการ กระแสการเปิดเสรีและเชื่อมต่อหลายภาคส่วนของหลายสังคมเข้าหากันได้ ถูกพัฒนาในหลายมิติบนเส้นทางต่อเชื่อมของเทคโนโลยีการสื่อสารความสามารถและความเร็วสูงซึ่งถูกพัฒนาเร่งความเร็ว ตลอดจนความซับซ้อนในการเชื่อมต่อขึ้นหลายเท่าตัวเพื่อรองรับทุกกิจกรรมของชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยัง

ครอบคลุมถึงไปถึงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ของผู้คนในสังคมร่วมสมัยของเราอย่างกว้างขวางทั่วถึงไปตามการต่อเชื่อมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อินเทอร์เน็ตทำให้การสื่อสารไร้พรมแดนและก้าวข้ามข้อจำกัดเชิงพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของสารสนเทศไปทั่วโลก เกิดการเรียนรู้ข้อมูลและแนวคิดที่หลากหลาย รวมถึงช่วยสร้างความร่วมมือในระดับโลกจากกระแสโลกาสำคัญสองประการอันได้แก่กระแสโลกาภิวัตน์และแรงขับเคลื่อนทางเทคโนโลยี

กล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยประชาชนในยุคดิจิทัลนั้น เกิดจากการรวมตัวกันบนพื้นที่ออนไลน์แทนที่จะเป็นถนนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวจากบนโลกโซเซียลก่อนเห็นได้ชัดในการนัดชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีการนัดหมายเพียงแค่สถานที่กับเวลารวมตัวรวมผู้คนจำนวนมากภายในเวลา 15 นาทีการเคลื่อนไหวบนโลกออนไลน์จึงกลายเป็นทางเลือกที่สำคัญของการเคลื่อนไหวของนักศึกษาบทความนี้ผู้นำเสนอจึงได้แยกประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลไว้ 2 ประเด็นดังนี้ 1 กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน 2 ยุคดิจิทัลและสรุปเนื้อหาการศึกษาไว้ทั้งนี้ผู้ศึกษามีความหวังว่าบทความนี้อาจเป็นหนึ่งในช่องทางที่สามารถจุดประกายความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในยุคดิจิทัลได้

กระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชน

ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ใช้ช่องทางการสื่อสารกับสาธารณะและยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายในสังคมปัจจุบันการเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งอยู่บนโลกโซเซียลมีเดีย การรณรงค์เรียกร้องเรื่องต่างๆ จึงไม่จำเป็นต้องออกมาเดินขบวนบนท้องถนนให้เสียงถูกจับเพียงรูปแบบเดียว แต่สามารถรณรงค์ผ่านโลกออนไลน์ได้ รวมทั้งการเรียกร้องความต้องการผ่านช่องทางอื่นเพราะโซเซียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการนำเสนอวัตถุประสงค์ของการรณรงค์เพื่อเกณฑ์แรงสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เข้ามา เช่น ล่ารายชื่อคัดค้านการรัฐประหาร หรือล่ารายชื่อถอดถอน กกต. ผ่านโลกออนไลน์และยังเป็นการเรียกร้องให้คนในสังคมกว้างออกไปแสดงพลังรูปแบบต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมซึ่งถือเป็นยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบใหม่ที่จะช่วยลดการเผชิญหน้าและสามารถทำงานได้ในระยะยาวและปลอดภัย ทำให้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางในการสื่อสารเรื่องราวของชุมชนสู่สาธารณะผ่านโซเซียลมีเดียเพื่อนำเสนอข่าวความเคลื่อนไหว เรียกร้องความเป็นธรรมจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ใช้สำหรับนัดหมายทำกิจกรรมหรือใช้ในการเผยแพร่เรื่องราวกิจกรรมต่างๆ เพราะมีคนจำนวนหนึ่งคอยติดตามข้อมูลข่าวสาร กดไลค์และกดแชร์ กลุ่มดาวดินจึงใช้การสื่อสารกับสาธารณะสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของปัญหาโดยสร้างเครือข่ายทาง ‘แนวความคิดร่วม’ ดึงคนที่มีความคิดเห็นเหมือนกันเข้าร่วมทางความคิดซึ่งกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองของคณะกรรมการปฏิรูปประชาธิปไตย (PDRC) ประสบ

ความสำเร็จนั้น เกิดจากการใช้โซเชียลมีเดียในการระดมพล เช่น เฟซบุ๊กเป็นพื้นที่ให้คนไทยมีส่วนร่วมในการสนทนาทางการเมืองและรณรงค์การเคลื่อนไหวต่อต้านนิรโทษกรรมผ่านแคมเปญและการนัดหมายผ่านเฟซบุ๊กและแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียออนไลน์อื่น มีเนื้อหา โน้มน้าวใจผู้คนให้เข้าร่วมการประท้วงโดยตรง วิกฤติ วาทกรรมเชิงสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่ายุทธวิธีการเคลื่อนไหวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยใช้โซเชียลมีเดียในการเคลื่อนไหวมากกว่าเดิมเพราะถูก จำกัดด้วยสถานการณ์ทางการเมือง และยังสอดคล้องกับรศ.ดร.วิทย์ธรต่อแก้ว (2562) กล่าวว่า “ปัจจุบันต้องยอมรับว่า พลังอิทธิพลสื่อโซเชียลฯ มีบทบาทช่วยป็นกระแสทางการเมือง สามารถนัดหมายในการชุมนุมง่าย รวดเร็วขึ้น และได้ทุกเมื่อ แล้วยังรายงานเหตุการณ์ได้ทุกวินาที ให้คนเกิดอารมณ์ร่วมชุมนุม อีกทั้งยังถ่ายทอดสดการปราศรัยบนเวทีเพื่อโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม ที่เรียกว่า “ปฏิบัติการแย่งชิงมวลชน” และการชุมนุมมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงสำคัญ “ยึดการสื่อสารผ่านโซเชียลฯ” มาใช้เป็นข้อมูลน ามวิเคราะห์ ตั้งรับ ป้องกันตัว เคลื่อนมวลชน หรือวางแผนปฏิบัติการข่าวภายในและภายนอก ในรูปแบบถอดรหัสผ่านระบบสื่อสารเทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้กับกลุ่มสมาชิกตามระดับชั้น ความสำคัญที่ฝ่ายตรงข้ามถอดรหัสนี้ไม่ได้” ดังนั้น กลุ่มดาวดินจึงเลือกใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้สื่อสารกับสาธารณะ และยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายบนโลกสังคมโซเชียลมีเดีย ในสถานะที่ถูกจำกัด สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองเพื่อเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โชติกา พรหมเพิก, อจิรภาส เพียรชุตทต พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มุ่งปรับปรน ต่อรองกับโครงสร้างของการเมืองการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากร กอปรกับสังคมดิจิทัล (digitalage) ในปัจจุบันจะเห็นร่องรอยของการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์จากรายงานการศึกษาของสุธิตา พัฒนศรีวิเชียร (2562) อธิบายว่า สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการมีส่วนร่วมผ่านโลกเสมือนจริง (สโรซพันธุ์ สุภาวรรณ)

ทั้งนี้ เพราะ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเป็นทั้งผู้รับสารและส่งสารได้พร้อมๆ กัน นอกจากนี้การแสดงความคิดเห็นบนสื่อสังคมออนไลน์ยังสามารถกระทำได้ทันที ทั้งยังตอบโจทยวิถีชีวิต (ways of life) และความเป็นตัวตน (identities) ของผู้ใช้เพื่อเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งยังสร้างวิวาทะ (debate) ต่างๆ ในสังคมปัจจุบันอีกด้วย

ยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัล ดิจิทัล หมายถึง เชิงเลข ในทฤษฎีข้อมูลหรือระบบข้อมูล เป็นวิธีแทนความหมายของ ข้อมูลหรือชิ้นงานต่างๆในรูปแบบของตัวเลข โดยเฉพาะเลขฐานสอง ที่ไม่ต่อเนื่องกัน ซึ่งต่างจาก ระบบแอนะล็อกที่ใช้ค่าต่อเนื่องหรือสัญญาณแอนะล็อกซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง หรือแทน

ความหมายของ ข้อมูลโดยการใช้ฟังก์ชันที่ต่อเนื่อง โดยคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีปัจจุบันส่วนมากทำงานอยู่ด้วย การส่งสัญญาณแบบดิจิทัล เฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศ จึงมีการเรียกยุคนี้ว่า “ยุคดิจิทัล”

การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการที่มวลชนออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่มวลชนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสื่อดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากสื่อดิจิทัลในยุคนี้เป็นการส่งสารอย่างรวดเร็วและทำให้ทันเวลาต่อผู้รับสารต่างๆ การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัล อินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และประชาธิปไตย โดยอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็น ในส่วนของการบริหารงาน และให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ช่องทางการสื่อสารชวนเชื่อ ในทางการเมือง พื้นที่ในการนัดพบกันของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งสิ้น อินเทอร์เน็ตจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการช่วยย่นระยะทาง และระยะเวลาในการสื่อสาร รวมทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้แพร่หลาย และเกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงเป็นขบวนการที่สามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชน เช่น กรณีการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พ.ศ. 2556 และการต่อต้านระบบชิงเกล็ดเคเวีย เป็นกรณีศึกษาที่มวลชน ได้นำคุณลักษณะเด่นของสื่อดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวทางสังคม จนกระทั่งการเคลื่อนไหวนั้นประสบความสำเร็จ โดยฝ่ายรัฐบาลได้ออกแถลงการณ์เพื่อ ยับยั้งการดำเนินการในทั้งสองกรณี เพราะฉะนั้นสื่อดิจิทัลจึงเป็นสื่อที่สนับสนุน การแสดงออกทางความคิดของมวลชนซึ่งเป็นกลไกแห่งวิถีประชาธิปไตย เช่น การที่เยาวชนร่วมชุมนุมปลดแอกตามที่แตกต่างกัน โดยบางครั้งกลุ่มเยาวชนจะมีการติดต่อสื่อสารนัดหมายกันผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์ และยังมีผู้คนอีกมากมายที่ร่วมออกความคิดเห็นกันต่างๆ หลากหลายซึ่งเป็นกลไกวิถีประชาธิปไตย หลากหลายด้านผ่านดิจิทัล ดังนั้น สังคมยุคนี้จึงรวดเร็วและสะดวกสบายต่อการรับข่าวสาร ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะรับสารหรือส่งสารในยุคดิจิทัลก็มีหลายข้อที่ควรระวังกันเป็นอย่างมากเช่นในกรณีที่รับสารที่เป็นเท็จ ยกตัวอย่างมาเช่น การที่เรารับข่าวสารทางดิจิทัลที่ไม่เป็นความจริงมาจากคนอื่นคนหนึ่งว่าสำนักงานรัฐแห่งหนึ่งมีการโกงค่างบประมาณกันเป็นจำนวนเงินที่มหาศาล แล้วหากเรานำไปเผยแพร่โดยที่ไม่ได้ศึกษาหาแหล่งข่าวมาอย่างชัดเจนแล้วเราไปเผยแพร่ต่อไป จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในที่สุด จากรายงานการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561 บ่งชี้ว่า ประชากรไทยผู้อยู่ในข่ายการสำรวจเป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์มากถึง 17.9 ล้านคน

คิดเป็นร้อยละ 28.3 เมื่อพิจารณาถึงการใช้อินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ประจักษ์ชัดว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเดิม 48.1 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 77.2 ในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 56.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 89.6 ในปี พ.ศ. 2561 เป็นผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 56.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 89.6 ขณะที่จำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากเดิม 48.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 34.9 ในปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 36.0 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 56.8 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2561)

ดังนั้น ในยุคดิจิทัลก็มีข้อเสียและข้อควรระวังหลายอย่างเช่นกัน เช่น ข้อเสียของโลกยุคดิจิทัลคือ การที่ทุกคนสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ออกมาคล้ายกันไปหมด เราจึงต้องรู้จักพัฒนาตนเอง และเรียนรู้แนวคิดที่หลากหลายเพื่อจะสร้างสรรค์ผลงานให้แตกต่างและยังทำให้เราไม่พยายามที่จะหาข้อมูลต่างๆ ทำให้เราติดกับการที่ชอบทำอะไรง่ายๆ ชอบความสะดวกสบายทำให้สังคมทุกวันนี้ขาดการเป็นระเบียบวินัยในหลายด้าน เป็นต้น

โลกก้าวหน้าไปไกลมากขึ้นตามเทคโนโลยี และพฤติกรรมการใช้งาน ส่งผลให้ในแต่ละช่วงปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาและเดินหน้าไปอย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็เปลี่ยนแปลง ยอมรับได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลกับการใช้ชีวิตแทบจะทุกช่องทาง ดังที่ปัจจุบันเราเรียกมันว่า ยุคดิจิทัล 4.0 แต่กว่าที่มันจะเติบโตมาได้จนถึงขณะนี้ล้วนแล้วแต่ต้องมีการเดินทาง และโลกในยุคดิจิทัลก่อนจะถึง 4.0 เป็นอย่างไร คืออะไร และมีอะไรบ้างมีดังนี้

Digital 1.0

ยุคของการเปิดโลกอินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนของพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในสังคมก็ว่าได้ เพราะหลายสิ่งได้เริ่มปรับบทบาทให้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ได้เปลี่ยนวิถีชีวิตจากโลกออฟไลน์เป็นโลกออนไลน์มากขึ้น และต้นกำเนิดของการมีเว็บไซต์ที่สามารถทำให้เราเข้าถึงทุกอย่างได้ ช่วยให้การดำเนินชีวิตรวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นธุรกิจหรืออื่นๆ ก็ช่วยให้อำนวยความสะดวกได้ง่ายขึ้น

Digital 2.0

ยุคของโซเชียลมีเดีย เมื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามาสู่สังคมเป็นวงกว้าง คนในสังคมได้มีการปรับตัวและใช้งานอินเทอร์เน็ต และให้เข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น มีการสื่อสารโดยผ่านสื่อโซเชียล ส่งผลให้เหล่านี้เกิดการผสมผสานผนวกเข้ากับการทำธุรกิจ อีกทั้งนักธุรกิจได้มีการมองว่า Social Media คือตัวเชื่อมต่อระหว่างธุรกิจและผู้บริโภคช่วยให้ผู้บริโภคได้เห็นและรู้จักแบรนด์

รวมไปถึงสิ่งที่ต้องการนำเสนออีกด้วย ทั้งนี้เครื่องมือโซเซียลมีเดียสามารถเป็นอำนาจต่อรองของผู้บริโภคในการเลือกรับสินค้าและบริการ

Digital 3.0

ยุคแห่งข้อมูลและบิ๊กดาต้า เหล่านี้ล้วนแล้วมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุค Digital 2.0 และ 3.0 ส่งผลให้ข้อมูลต่างๆ ได้มีมากขึ้น เกิดเป็นการขยายข้อมูลที่เเยาะจนน่าทึ่ง แพลตฟอร์มทางธุรกิจแต่ละชนิดก็ได้มีการขยายออกไปเป็นมุกกว้าง และได้มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับใช้กับธุรกิจมากขึ้น จากการประมวล วิเคราะห์ เกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ Big data สามารถนำมาวิเคราะห์ ต่อยอด คิดค้นและนำมาพัฒนาเป็น Application เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

Digital 4.0

ยุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างครบครัน และมี AI เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น (และคาดว่าจะมากขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้) เทคโนโลยีที่กล่าวไปในข้อความข้างต้นเสมือนเป็นจุดเริ่มต้นและได้มีการพัฒนาไปเรื่อยๆ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการประดิษฐ์ของมนุษย์ เพื่อข้ามขีดจำกัดต่างๆ รวมถึงเป็นการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ หรือจะเรียกยุคนี้ว่า ยุค Machine to Machine เช่น เราสามารถเปิด-ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านของตัวเองโดยผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น

ความรวดเร็วของเทคโนโลยีและความคิดอันก้าวล้ำของมนุษย์มีแนวโน้มที่ว่า หลายสิ่งหลายอย่างอาจได้มีการพัฒนาไปได้ไกลมากขึ้น เราเองในฐานะผู้บริโภคหรือเจ้าของธุรกิจก็ควรที่จะต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันเพื่อไม่ให้ถูกเทคโนโลยีหรือบุคคลเจ้าเล่ห์มาทำให้เราเดือดร้อนได้ในอนาคต อีกทั้งธุรกิจทั้งหลายก็จะมีมาตรฐานและศักยภาพที่สูงขึ้น เพื่อให้ธุรกิจมีความมั่นคงและยั่งยืน Wice Sukanya.d. (29 มกราคม 2562).

Digital Disruption หรือ สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ในกิจการต่าง ๆ นวัตกรรมด้านดิจิทัลได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้าน การสื่อสาร การขนส่ง การเงิน การธนาคาร การศึกษา การสาธารณสุข การท่องเที่ยว และการบริการต่างๆ ทำให้หลายกิจการต้องเลิกกิจการ ควบรวมกิจการหรือถูกซื้อกิจการไปเป็น จำนวนมาก ในปัจจุบันผู้ประกอบการต้องปรับตัวโดยการนำนวัตกรรมด้านดิจิทัลมาใช้ ดำเนินธุรกิจใน รูปแบบ Startups ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคด้วยความรวดเร็วและมีการ แข่งขันสูง การเกิด disruption มี 3 ขั้นตอน (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ออนไลน์, 2560) ดังนี้

ตอนแรกคือ Onset หรือการเริ่มโจมตี ซึ่งมักจะเกิดขึ้นภายในปีแรกที่เกิด disruption ซึ่งจะได้เห็นได้ชัดจากการเข้ามาของธุรกิจ Startup ที่เริ่มเข้ามา disrupt โดยการนำเทคโนโลยีใหม่หรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยี เข้ามาสู่อุตสาหกรรม

ขั้นตอนถัดไปคือ Spread มักจะเกิดขึ้นภายหลังจากการเกิด disruption ประมาณ 2.3 ปี ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้ที่เข้ามา disrupt (disruptor) จะเริ่มเติบโตขึ้นและเป็นที่นิยม และเริ่มมีผู้ให้บริการหลายรายที่ใช้กลยุทธ์แบบ Me too โดยการเลียนแบบ disruptor

ขั้นตอนสุดท้ายคือ Mainstream Adoption คือเมื่อเกิดการ disruption ไปแล้ว ซึ่งอาจ ใช้เวลา มากกว่า 4 ปี จนกลายเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่พบว่า หลายองค์กร มักจะตอบสนองต่อการเกิด Digital Disruption ภายหลังจากเกิดการ disrupt ไปแล้ว 2 ปี มีบางส่วนเท่านั้นที่ตอบสนองหลังจากเกิดการ disrupt ไปแล้วมากกว่า 4 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่การ disrupt เริ่ม เป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมแล้ว

DIGITAL 4.0 ในปัจจุบัน

ที่มา : ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี, ออนไลน์, 2561

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างมากจากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ระบบอินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ในขณะที่การเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่างๆ ในหลากหลายมิติ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มี

การพัฒนาไปอย่างมาก มีการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในวงการต่างๆ รวมทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และ มิตรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น 5G VR AR IOTs แอปพลิเคชันต่างๆหรือ AI ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน ผู้ประกอบการรวมถึงคนทั่วไป

5G

การเกิดขึ้นของ 5G นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญอย่างมากทางเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็น เรื่องความเร็วในการรับส่ง ความเร็วในการตอบสนอง ซึ่งจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางใน วงการต่างๆ รวมถึงด้านการเรียนรู้ อาทิ การใช้ AR และ VR ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ดียิ่งขึ้นส่งผลต่อการใช้ AR และ VR เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้น การใช้ IOTs ในการพัฒนา นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนรู้ ระบบเซ็นเซอร์ต่างๆ ใช้งานได้ดีขึ้นทำให้สามารถใช้ในการผ่าตัดทางไกล ที่ทำได้แม่นยำและรวดเร็วขึ้นทำให้การเรียนรู้ไปได้ไกลขึ้น เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ เจ้าของกิจการรวมทั้งหน่วยงานองค์กรต้องปรับตัวให้ตอบรับกับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ซึ่งในการ ทำงานของ 5G ที่เร็วมากนั้นอาจต้องใช้ AI มาช่วยคิดสนับสนุนการทำงานที่เกิดขึ้นอีกด้วย ธุรกิจ องค์กรต่างๆ ก็อาจได้ใช้ประโยชน์และมีมูลค่ามากขึ้นด้วย การพัฒนาทักษะโดยใช้นวัตกรรมมาช่วย ก็จะสามารถไปได้ไกลมากขึ้น

AI

ในยุคที่ AI กำลังถูกพูดถึงอย่างมากเพื่อช่วยสนับสนุนงานของมนุษย์ AI เป็นเทคโนโลยีที่ ถูกนำมาเข้ามาเพื่อช่วยประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดเวลา รวมถึงช่วย สนับสนุนการทำงานของมนุษย์ในด้านต่างๆ ด้วย ซึ่งปัจจุบัน AI ถูกนำมาใช้ในแทบทุกวงการ มากมาย เช่น ระบบบริหารจัดการในร้านค้า สำหรับ AI กับการเรียนรู้นั้น ได้ถูกนำมาช่วยส่งเสริม การเรียนรู้ในด้านต่างๆ และในระบบการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบผู้ช่วย ตอบคำถามในการเรียนการสอนพื้นฐาน การจัดระบบบริหารจัดการส่งการบ้าน AI ยังช่วยส่งเสริม การเรียนรู้สำหรับคนทุกกลุ่ม ช่วยลดช่องว่างการเข้าถึงองค์ความรู้ และส่งเสริมการแบ่งปันองค์ ความรู้ให้กับผู้อื่น ซึ่ง AI ยังเป็นสิ่งสำคัญที่เยาวชนเด็กรุ่นใหม่รวมถึงทุกวัยควรต้องศึกษาเรียนรู้ไว้ เพื่อที่จะสามารถทำงานร่วมกับ AI และใช้ประโยชน์จาก AI ในการทำงานต่างๆ ในอนาคตได้ กระตุกต่อมคิด เพื่อพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา. (27 มกราคม 2563).

สรุป

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้ ส่งกระทบต่อการดำเนินงานความมั่นคงในหลายมิติ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็น จำนวนมากจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการ ข้อมูลให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ การรักษาความลับ เป็นไปได้ยาก การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบต่อทางด้านความมั่นคงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ไร้พรมแดนวินาทีต่อวินาที การสื่อสารจากคนละพื้นที่เป็นไปได้ง่ายกว่ายุคสมัยก่อนการเคลื่อนไหวทางโลกออนไลน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของการตัดปัญหาของการถูกจับกุมหรือผู้ปกครองห้ามในยุคสมัยที่พ่อแม่ผู้ปกครองปล่อยลูกก้มหน้ากับโทรศัพท์จึงเป็นไปได้ง่ายถ้าเด็กจะรับรู้และเรียนนอกตำราจากสิ่งที่ถูกตีกรอบไว้ในตำราสำหรับการเคลื่อนไหวในยุคนี้ถือว่าเป็นไปได้ง่ายและประสบผลสำเร็จเช่นการร่วมลงชื่อการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันถึงจะไม่ได้เป็นไปที่เสนอไว้แต่ก็ได้มีกฎหมายที่เท่าเทียมกับเพศสภาพ ดังนั้นทุกภาคส่วนจึงต้องให้ความสนใจในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคคลากรมี ความเข้าใจในเทคโนโลยียุคดิจิทัลให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและการทำงานใน สาขาอาชีพต่างๆ อย่างพอเพียง ให้สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีและก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีความพร้อม ก่อนที่จะไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีและถูกเทคโนโลยีทำลายลงในที่สุด เพื่อสร้างโอกาสและนวัตกรรมใหม่เชิงสร้างสรรค์ใน โลกยุค ๔.๐ ให้สังคมและประเทศชาติให้มีความมั่นคง มั่นคั่ง ยั่งยืน สืบไป

องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในสังคมปัจจุบันการสื่อสารในโลกออนไลน์มีความทันสมัยและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีไม่เคยหยุดนิ่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวด้านการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะนักเรียน นิสิตนักศึกษาที่ใช้สื่อ ออนไลน์ในการเคลื่อนไหวในการนัดหมายพื้นที่ในการชุมนุมทำให้ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างสมาร์ตโฟนสามารถทำให้เราเชื่อมต่อได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ ส่งผลให้อินเทอร์เน็ตแทรกซึมเข้าไปในทุกกิจกรรมของชีวิตยุคดิจิทัลจึงทำให้เราติดตามทุกการเคลื่อนไหวและรวมถึงสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันได้ความสะบวกสบายนี้ทำให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสียตามๆกันมากระบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์โดยเฉพาะในทวีตเตอร์ที่มีประชาชนจำนวนมากออกมาเคลื่อนไหวร่วมรณรงค์ในประเด็นต่างๆเกิดขึ้นได้เพราะอินเทอร์เน็ตที่กระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ ที่มีประชาชนอาศัยอยู่เลยก็ว่าได้และ

คาดว่าเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดนิ่งนั้นจะนำพาเครือข่ายสัญญาณกระจายไปถึงพื้นที่รูกันดาลเพื่อให้ทุกคนมีสิทธิเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

เอกสารอ้างอิง

โชติกา พรหมเพิก, อจิรภาส เพียรชุตต. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มดาวดิน. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5.

ฐิตินัน บ. คอมมอน.(2560). โขเชียลมีเดีย: เทคโนโลยีแห่งตัวตนและการสร้างอัตลักษณ์ในยุคสังคมหลังสมัยใหม่. วารสารสุทธิปริทัศน์. 31(97), 247-258.

นิชคุณ ตูพลากร. (2561). การเคลื่อนไหวทางสังคมด้านการเมืองในยุคดิจิทัล : กรณีศึกษาการคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมและการต่อต้านระบบชิงเกิดเกตเวย์. วารสารศาสตร์. 11(1), 93-94.

นายสมชัย เลิศสุทธิวงค์. ประชาธิปไตยกับการสื่อสารยุคดิจิทัล. การอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ยุค Digital 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี, ออนไลน์, 2561

ณิชคุณ ตูพลากร มกราคม – เมษายน 2561 file:///C:/Users/ASuS/Downloads/ กระตุกต่อมคิด เพื่อพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา. (27 มกราคม 2563). การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2563 จาก,

<http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3678/>

Wice Sukanya.d. (29 มกราคม 2562). ทำความรู้จักโลกในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2563 จาก,

<https://www.wynnsoftsolution.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/Get-to-know-the-world-in-the-digital-age>

ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัล Citizenship in a democratic society, online and digital media literacy

ธนภัทร โสภา, พิมพน์ภา ปัญญาณี¹

Tanapat Sopa, Pimnapa Punyamee

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการนำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์เอกสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งบทความ งานวิชาการ งานวิจัย ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง การรู้เท่าทันเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ ซึ่งในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการตระหนักใน ความเป็นพลเมืองดิจิทัลมีความสำคัญอย่างมากในยุคของการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากพลเมืองเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศไทย พลเมืองดิจิทัลมีการเสพสื่อสังคมออนไลน์กันอย่างกว้างขวางและใช้อย่าง หลากหลาย สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นสื่อที่เป็นอิทธิพลอย่างมากโดยมีผลในด้านที่ดีและด้านที่เป็น ความเสี่ยงต่อพลเมือง จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสพสื่อออนไลน์ ในส่วนของการ พัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้เหมาะสมกับสังคมไทยนั้น ต้องอาศัยการปรับตัวและรู้เท่าทันสื่อ ออนไลน์ในยุคใหม่

คำสำคัญ : พลเมือง; ประชาธิปไตย; สื่อออนไลน์

Abstract

This article aims to point out citizenship in a digital democratic society by analyzing documents from a variety of sources, including articles, academic works, and research that are directly involved. with literacy about online media At present, the Internet and information technology has played a role in various activities. in daily life The realization of digital citizenship is of great importance in the era of

¹ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies Maejo University, Thailand
Corresponding Author E-mail: peachtep-43@hotmail.com

digital transformation, especially for citizens in democratic societies. This is because citizens are an important force in the development of Thailand's digital economy and society. Digital citizens are heavily addicted to social media and use it for a variety of purposes. Social media is therefore a very influential medium with positive effects and risks to citizens, thus causing behavioral problems in online media consumption. As for the development of digital citizenship to suit Thai society, Requires adaptation and knowledge of online media in the new era.

Keywords: citizen; democracy; online media

บทนำ

ทุกวันนี้ผู้ใหญ่มักเรียกเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันว่าเป็นดิจิทัลเนทีฟ (Digital Native) เป็นกลุ่มคนที่เติบโตและใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีมากมายไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นสิ่งที่ดิจิทัลเนทีฟทุกคนสามารถเรียนรู้และใช้งานได้อย่างคล่องแคล่วแต่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้ ต้องใช้อย่างรู้เท่าทันและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ในหลากหลายมิติ เช่น การสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ การเพิ่มรายได้ การเข้าถึงบริการของภาครัฐ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ 15-34 ปี และเทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการเรียนรู้และการศึกษา การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอุปกรณ์พกพา เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ แท็บเล็ต สิ่งสำคัญคือการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับสังคมใหม่ที่รวมถึงการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ สื่อต่างๆ หรือที่เรียกว่าการรู้เท่าทันสื่อ และ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย (ศุภกร จุฑะพล และบุหงา ชัยสุวรรณ, 2559)

สถานการณ์ทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็วและซับซ้อน ทำให้เกิดผลกระทบต่อพฤติกรรมการผลิตและบริโภคสื่อในกลุ่มวัยมัธยมศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยเฉพาะไลน์และเฟซบุ๊กผ่านอุปกรณ์สมาร์ตโฟน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความบันเทิง การใช้สื่อสังคมทำให้ผู้ใช้เกิดความเพลิดเพลินจนกลายเป็นความรู้สึกชื่นชอบและสนุกสนานประกอบกับกระแสความนิยมของสังคมที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดความสนใจติดตามเนื้อหาในสื่อ จนเกิดเป็นความกลัวที่จะพลาดเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ และเกิดความต้องการติดตามผู้อื่นตลอดเวลา พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเช่นนี้ ทำให้พลเมืองเกิดการเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองจากการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา

รากฐานบุคลิกภาพของพลเมืองและความสนใจที่จะส่งผลกระทบต่อไปในวัยผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกัน สื่อสังคมกลายเป็นเครื่องมือที่เพิ่มขีดความสามารถในการแสดงออกได้อย่างอิสระโดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตน (นิต้า, 2560)

บทความนี้ นำเสนอการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัลในเรื่องนี้ไว้ 4 ประเด็นคือ 1) ทำไมพลเมืองต้องรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 2) พลเมืองในยุคดิจิทัล 3) ปัญหาพลเมืองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสพสื่อสังคมออนไลน์ และ 4) การปรับตัวของพลเมืองเกี่ยวกับการรับรู้และเท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัลในสังคมประชาธิปไตยของไทย

เนื้อเรื่อง

1. ทำไมพลเมืองต้องรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล

การเข้าถึงสื่อและสารสนเทศ ถือเป็นสิทธิพื้นฐานในฐานะของพลเมืองประชาธิปไตยและเป็นสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิที่พลเมืองจะมีข้อมูลมากพอจากแหล่งที่มาที่หลากหลายเพื่อประกอบการคิด ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติการในฐานะพลเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยที่พลเมืองอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย การเข้าถึง เข้าใจ เท่าทัน และใช้สื่อสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือและความสามารถสำคัญที่พลเมืองจะใช้ในการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงข้อมูล เพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ขับเคลื่อนต่อสู้ ต่อรองกับอำนาจรัฐ อำนาจทุน และธุรกิจสื่อ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสังคมที่ผู้คนอยู่ร่วมกันโดยยึดความยุติธรรมทางสังคมเป็นหลักการสำคัญ ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์โดยไม่รู้เท่าทันมีหลายประการเช่น เว็บไซต์บางแห่งอาจเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้มากเกินไป เด็กและเยาวชนใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยขาดวิจารณญาณและอาจเสี่ยงต่อการถูกล่อลวง สื่อออนไลน์ยังเป็นช่องทางในการถูกละเมิดลิขสิทธิ์ และยังอาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตออฟไลน์ด้วย หากใช้งานมากเกินไปอาจทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและการเรียน ทั้งยังทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์กระแสสังคมเชิงลบและอาจทำให้เกิดข้อพิพาท รวมทั้งอาจเป็นช่องทางที่ทำให้เกิดภัยคุกคามด้านความมั่นคง การเผยแพร่เนื้อหาไม่เหมาะสมต่อสถาบัน การรู้เท่าทันสื่อนอกจากจะสร้างความตระหนักและทักษะที่เป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ใช้การแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุมีผลต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่สื่อส่งมายังสาธารณะ ซึ่งการแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุผลนี้ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่มีวิจารณญาณอีกด้วย(มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน)

ฉะนั้นผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่าการที่พลเมืองรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างมากที่เราจะต้องมีสติในการรับข่าวสาร ไตร่ตรอง และใช้ข้อมูลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์ คนที่รู้เท่าทันสื่อ จะมีทางเลือกมากขึ้นในการบริโภคและการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะรู้ว่าจะจัดการกับสื่อด้วยวิธีแบบไหน และการรู้เท่าทันสื่อยังเป็นการเพิ่มความสามารถให้ตัวเอง และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นภายใต้กรอบประชาธิปไตย รวมไปถึงการรู้เท่าทันสื่อยังนำไปสู่สิทธิการสื่อสารของประชาชนและทำให้เราสามารถสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างประชาธิปไตยของสังคมอีกด้วย

2. พลเมืองในยุคดิจิทัล

พลเมืองดิจิทัล หรือ Digital Citizens เป็นกระแสที่แพร่หลายไปทั่วโลกนับตั้งแต่อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจังหลังจากที่รัฐบาลผลักดันนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจ ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนควร เสริมสร้างศักยภาพการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างชาญฉลาดและก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

พัฒนาการของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การสื่อสาร และการเรียนรู้ของคนในสังคม (จากข้อมูลของ Internet World Stats 2558) พบว่า มีการใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกสามพันกว่าล้านคน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้เปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมในโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโลกเสมือนจริง ส่งผลให้เกิดยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ที่ผู้คนจากทั่วทุกมุมสามารถเข้าถึงสื่อ ได้รับข้อมูลสารสนเทศจำนวนมากผ่านสื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็ว สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล จึงเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันและส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (Internet World Stats, 2015)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลนอกจากนี้บุคคลผู้นั้นจะต้องมีทักษะและความรู้ที่หลากหลายในการใช้อินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์และช่องทางการสื่อสารประเภทต่างๆ เช่น โซเชียลเน็ตเวิร์ก และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ เป็นต้น การตระหนักถึงการสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างจริงจังและได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย (นางสาววรลักษณ์ สงวนแก้ว) จะเห็นได้ว่า พลเมืองในยุคดิจิทัลจะมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทักษะในการรู้คิด

ขั้นสูงและมีวิจารณ์ญาณ และเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีออนไลน์มากขึ้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากขึ้น การรู้จักสิทธิของตนเอง เคารพผู้อื่น และการปกป้องตนเองจากความเสี่ยงในการใช้ออนไลน์ จึงเป็นทักษะที่สำคัญ นอกจากนี้พลเมืองดิจิทัลยังสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น ความท้าทายของการเป็นพลเมืองดิจิทัลคือผู้คนในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ที่เรียกกันว่า Generation มีพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อแตกต่างอย่างคนรุ่นก่อนหน้าค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมดิจิทัลได้เรียนรู้ได้ทราบเหตุการณ์รอบตัวและรอบโลกอย่างหลากหลายและรวดเร็ว ในขณะที่ Baby Boomer, Gen X, Gen Y ต้องมีการปรับตัวในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลอย่างมาก โดยความแตกต่างนี้ถูกกระตุ้นให้ชัดเจนและมีการส่งต่อมากขึ้นด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ปรากฏการณ์นี้ก่อให้เกิดความแตกแยก ความเป็นอื่น และความเกลียดชังได้ นอกจากนี้ความท้าทายด้านการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองดิจิทัลซึ่งเป็นคนต่างรุ่นแล้ว ยังมีความท้าทายด้านอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นในประเด็นทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์ (สุภิญญา กลางณรงค์ 2021)

เทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างเครื่องมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การปฏิวัติทางเทคโนโลยีทำให้ชีวิตของเราง่ายขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสื่อสารและพฤติกรรมของผู้คนไปอย่างมาก จากเดิมที่ผู้คนส่วนใหญ่เป็นผู้รับสารและรอรับข้อมูลจากผู้ส่งสาร แต่ในปัจจุบันทุกคนสามารถเป็นผู้ส่งสารได้อย่างง่ายดาย เทคโนโลยีที่มีผลด้านบวกต่อสังคมคือส่งผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่เรียนรู้ เพราะอินเทอร์เน็ตช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา นอกจากนี้เทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อสังคมคือช่วยให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้แม้อยู่คนละมุมโลก แต่อย่างไรก็ตามเทคโนโลยียังส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อผู้คนเช่น โทรศัพท์และมือถือทำให้การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างกันลดลง การบริหารจัดการเวลาส่วนตัวมีน้อยลงเนื่องจากต้องออนไลน์ติดตามผู้อื่น และถูกผู้อื่นติดตามตลอดเวลา ทำให้อิทธิพลทางเทคโนโลยีมีส่วนกำหนดและการเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบันไปแล้วด้วยความรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความถูกต้องของข้อมูลถูกมองข้ามไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบทางร่างกายและทางใจของสมาชิกในสังคม จากการได้รับชุดข้อมูลผิดหรือบิดเบือน โดยเฉพาะในช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งกลายเป็นปัญหาของโลก ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ทำให้เกิดข้อมูลบิดเบือนจำนวนมากผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ที่สร้างผลกระทบต่อ

ชีวิต ทรัพย์สิน และ สิทธิของพลเมืองในยุคดิจิทัล (สุภิญญา กลางณรงค์ และ ผศ. ดร.ณภัทร เรืองนภากุล)

ดังที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจุบันมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนเป็นอย่างมาก จึงทำให้ทุกคนต้องมีโทรศัพท์มือถือพกติดตัวอยู่ตลอดเวลาและมีอินเทอร์เน็ตในติดตอสื่อสาร การเข้าชมเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อหาความบันเทิงและการค้นหาข้อมูลได้หลากหลายประเภทจึงต้องมีการเรียนรู้ เพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์และตระหนักในการใช้สื่อออนไลน์ให้เข้ากับสังคมพลเมืองในยุคดิจิทัล

3. ปัญหาพลเมืองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสฟสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านความคิดอารมณ์ ความรู้สึกของพลเมือง หรือผู้รับสื่อสังคมออนไลน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่ไม่สามารถควบคุมได้ ในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ ผู้สร้างข้อมูลสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขและสามารถกำหนดเงื่อนไขความรับผิดชอบการควบคุมเนื้อหาได้ ขณะที่การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้เผยแพร่ไม่สามารถเป็นผู้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบได้เอง แต่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นผู้กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ ผู้ใช้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ ซึ่งมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สื่อสังคมออนไลน์มีความเป็นทางการ และควบคุมการทำงานได้น้อยขาดความยืดหยุ่นแต่เปิดกว้าง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีการเคลื่อนไหวยรวดเร็วกว่าสื่อในรูปแบบเดิมทำให้สามารถสร้างกระแสต่อสังคมในด้านต่างๆ ทั้งกระแสที่ดีและไม่ดีการละเมิดลิขสิทธิ์และสิทธิส่วนบุคคลอาจเป็นภัยคุกคามทางความมั่นคง และทำให้เกิดปัญหาพลเมืองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสฟสื่อสังคมออนไลน์ (พิรงรอง รามสูต, ธรรมะนันท์. 2556) ได้กล่าวถึงปัญหาไว้ว่า

3.1 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านความฟุ่มเฟือยพลเมืองส่วนใหญ่ที่ใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ บางกลุ่มมีการติดตามบุคคลสาธารณะที่ชื่นชอบ มักติดตามเพื่อต้องการรู้วิถีชีวิตของคนเหล่านี้ซึ่งยังมีการซื้อของ แต่งตัว แต่งหน้า รับประทานอาหาร และท่องเที่ยว

3.2 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านการใช้ภาษาจะเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสาร หากสนทนากับกลุ่มผู้ใหญ่มากกว่ามักใช้ ภาษาพูดที่เป็นปกติ แต่หากสนทนากับกลุ่มเพื่อนสนิทมักใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย คำศัพท์แสลง ลามก รวมถึงใช้ภาษาสมัยใหม่ที่นำมาจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์

3.3 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและค่านิยมอยู่กินก่อน แต่งงาน วัยรุ่นที่มาอยู่หอพักนิยมทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน เพศสัมพันธ์ในวัยเรียนถือเป็นเรื่องปกติที่วัยรุ่นทำกันและไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิดแปลกอะไรเพียงแต่ต้อง เรียนรู้วิธีป้องกันให้ถูกต้องเหมาะสม

3.4 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านการไม่รักเดียวใจเดียว จากการที่สื่อออนไลน์ทำให้วัยรุ่น สามารถเจอกันได้ง่ายขึ้น และมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การที่มีแฟนอยู่แล้วก็สามารถใช้แอปพลิเคชันในการหาเพื่อนต่างเพศคุยได้เพิ่มเติม และสามารถคุยพร้อมกันได้ทีละหลายๆคนโดยไม่รู้สึกว่าเป็นการไม่รักเดียวใจเดียว คิดว่าการคุยกับเพื่อนต่างเพศถือเป็นการคุยแก้เหงา มากกว่า

3.5 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านการบริโภคนิยม มักนิยมบริโภคอาหารและขนมจากการเสพข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เนื่องจากเมื่อเห็นเพื่อนไปร้านอาหารหรือร้านขนมแล้ว เช็คอิน หรือถ่ายรูปแล้วออกมาสวยดูน่ากิน ก็จะตามไปกินพร้อมถ่ายรูปลงสื่อออนไลน์ ด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการอวดเพื่อนและคนในสังคมสื่อออนไลน์ให้เห็นว่าเราไม่ตกกระแส และไม่เชย

3.6 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมในเรื่องของแฟชั่นการแต่งตัวในปัจจุบัน โดยเฉพาะสาว ๆ หรือในหมู่วัยรุ่น ปัจจุบันค่านิยมของเกาหลีกลับแซงหน้าค่านิยมตะวันตก อย่างไม่น่าเชื่อ เช่น เพลง อาหารการกิน สไตล์เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องสำอาง สไตล์การแต่งหน้า ทำผม จะเห็นว่าวัยรุ่นใน ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายส่วนใหญ่ นิยมแต่งตัวเสื้อผ้าสไตล์เกาหลี วัยรุ่นหญิงมีความกล้าในการแต่งกายกันมากขึ้น

3.7 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านความชอบอิสระ ไม่ชอบตกอยู่ภายใต้อำนาจใคร และไม่ชอบ การมีเจ้านายหลายคน ในการทำงานจึงมักอยากจบการศึกษาออกไปเพื่อประกอบอาชีพอิสระ เปิดกิจการ เป็นของตนเอง

3.8 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านชอบเสี่ยงโชค การเล่นเกมพนันมีความเชื่อเรื่องโชคกลาง อำนาจเหนือธรรมชาติ ชอบเล่นเกมพนันเพื่อให้ได้เงินมาใช้ และบางรายถึงขั้นเป็นหนี้สิน

3.9 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการชื่นชอบและเลียนแบบค่านิยมด้านนิยมตะวันตกและตะวันออก สมัยก่อนวัยรุ่นไทยนิยมใช้สื่อออนไลน์ในการเสพสื่อตะวันตก แต่ปัจจุบันนิยมประเทศตะวันออก คือ เกาหลี ญี่ปุ่น ได้แก่ การดูหนัง ฟังเพลง ดูภาพยนตร์เกาหลีหรือที่เรียกว่า ซีรีส์เกาหลี สามารถดูได้ถึงขั้นไม่หลับไม่นอน ดูจนเสียการเรียน ตื่นสาย นอกจากนี้ยังใช้สื่อออนไลน์ในการดูข้อมูลเพื่อ การท่องเที่ยว เพื่อตามเส้นทางหรือสถานที่ถ่ายทำซีรีส์เกาหลี และดูอินสตาแกรม

รมบุคคลที่ชื่นชอบที่เดินทาง ไปยังต่างประเทศ จึงมีความคิดที่เก็บเงินเพื่อไปเที่ยวในสถานที่นั้นๆ เพื่อไปถ่ายรูป ใช้คอน และกินอาหาร ของประเทศนั้น

3.10 การใช้สื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาของชาติ จนทำให้ภาษาไทย ผิดเพี้ยน ไม่ภูมิใจในภาษาไทย ชอบใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศผสมกัน อย่างไม่เหมาะสม และอยากเรียนภาษาต่างประเทศที่ตนสนใจ เช่น ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ผู้เขียนสรุปปัญหาพลเมืองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสพสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าการใช้สื่อออนไลน์มีผลเสียที่ค่อนข้างควบคุมได้ยาก เพราะวาปัจจุบันการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตทุกคนสามารถใช้งานได้โดยขาดการดูแลเอาใจใส่ทำให้บางคนถึงกับติดการพนันออนไลน์ทำให้เป็นหนี้สิน บางคนติดสื่อลามกอนาจารและนำไปใช้ในทางที่ผิด เล่นเกมทั้งวันทั้งคืนไม่ได้พักนอนจนเสียการเรียนทำให้เกิดปัญหาพลเมืองเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเสพสื่อสังคมออนไลน์

4. การปรับตัวของพลเมืองเกี่ยวกับการรับรู้และเท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัลในสังคมประชาธิปไตยของไทย

ในสังคมดิจิทัลผู้ปกครองจะเลือกซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่มีคุณภาพ มีราคาถูกลงและไม่แพงมากให้แก่บุตรหลานพร้อมกับแนะนำวิธีการใช้สื่อออนไลน์ว่ามีโทษและมีคุณอย่างไร ข้อดีของการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนคือทำให้ผู้ใช้ทราบข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อออนไลน์ สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้รวดเร็วสามารถค้นหาสิ่งที่ยากรู้หรืออยากศึกษาได้เร็วขึ้น การสร้างไลน์กลุ่มครอบครัวเอาไว้คุยกัน เพราะบางที่ผู้ปกครองเองก็ทำงานไม่มีเวลาอยู่กับลูกทั้งวัน แต่ก็คอยติดตามทางเฟซบุ๊ก คอยดูความเคลื่อนไหวของลูก ว่าทำอะไรอยู่ ว่าแชร์หรือโพสต์ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และบางครั้งอาจใช้ช่องทางสื่อออนไลน์มาใช้ในการหารายได้เพิ่มเติมได้เช่น การขายของออนไลน์ การหางานจากสื่อออนไลน์ ซึ่งข้อมูลของผู้ปกครอง ได้สอดคล้องกับเหตุผลของบุตรหลานว่า สื่อออนไลน์จะเป็นประโยชน์ได้มากกว่าโทษหากใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม เป็นต้น ส่วนข้อเสียก็คือการเล่นสื่อออนไลน์คือเล่นมากจนไม่สนใจคนรอบข้าง ทำให้ส่งผลต่อการเรียน หรือ ทำให้สนใจในการเรียนน้อยลง เสียการเรียน นอนดึก และไปเรียนสายส่งผลกระทบต่อให้มีผลการเรียนที่ต่ำลง อันตรายที่แฝงมาจากสื่อโซเชียล เช่น การหลอกซื้อขายกันผ่านอินเทอร์เน็ตหรือการหลอกลวงไปข่มขืน หรือมีการอนาจารเกิดขึ้น การไลฟ์สดทำอนาจาร แก้วผ้าเต็น หรือ ถ่ายรูปลามกอนาจาร เด็กบางคนใช้สมาร์ทโฟนจนไม่มีเวลาคุยกับคนในครอบครัวและไม่ออกไปไหนติดแต่สมาร์ทโฟน ทำให้สายตาเสียเพราะต้องจ้องหน้าจอนาน ๆ บางคนมีอาการมึนเฉื่อยมากขึ้นเมื่อต้องรอกับสิ่งที่นานกว่าปกติ หรือทำให้สุขภาพแยลงเพราะไม่ได้ออกกำลังกาย และเรื่องภาษาวิบัติในโลกออนไลน์มักจะพบ

เห็นอยู่ในสังคมวัยรุ่น นอกจากนี้การใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนยังทำให้เกิดความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการเลียนแบบพฤติกรรมต่าง มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และหากใช้ในทางที่ผิดจะส่งผล ถึงการดำเนินชีวิตผิด อาจมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ในสังคมดิจิทัลเราไม่สามารถปฏิเสธการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนและสื่อออนไลน์ของพลเมืองได้ แต่เราสามารถหาแนวทางในการป้องกันและรู้เท่าทันการเกิดโทษและลดอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้

การปรับตัวของพลเมืองเกี่ยวกับการรับรู้และเท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัลในสังคมประชาธิปไตยของไทยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. การเข้าถึง (Access) การเข้าถึงสื่อ คือ การได้รับสื่อประเภทต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ และรวดเร็วสามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆ ได้อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งทำความเข้าใจความหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดย

- อ่านเนื้อหาจากสื่ออื่นๆ และทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้
- จดจำและเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สัญลักษณ์ และเทคนิคที่ใช้ในการสื่อสาร
- พัฒนากลยุทธ์ เพื่อหาที่มาของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่หลากหลาย
- เลือกคัดกรองข้อมูล ประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ต้องการ

2. การวิเคราะห์ (Analyze) การวิเคราะห์ คือ การตีความเนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและแบบฟอร์มของสื่อ แต่ละประเภทว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอ นั้นส่งผลกระทบต่อสังคมการเมืองหรือเศรษฐกิจโดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมและประสบการณ์ในการคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น โดยอาจใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การแยกองค์ประกอบย่อยต่างๆ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุและผล การทำความเข้าใจเนื้อหาบริบทที่ต้องการสื่อ เช่น

- ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อทำนายผลที่จะเกิด
- ตีความเนื้อหา โดยใช้หลักการวิเคราะห์พื้นฐาน
- ใช้กลวิธีต่างๆ ได้แก่การเปรียบเทียบ/หาความแตกต่าง/ข้อเท็จจริง/ความคิดเห็น

เหตุและผล การลำดับความสำคัญ

- ใช้ความรู้เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์และตีความหมาย

3. การประเมินค่าสื่อ (Evaluate) การประเมินค่าของสื่อ เป็นผลจากการวิเคราะห์สื่อที่ผ่านมาทำให้สามารถที่จะประเมินคุณภาพ ของเนื้อหาที่มี คุณค่าต่อผู้รับสารมากน้อยเพียงใด

สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสารในด้านใดได้บ้าง คุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นคุณค่าที่เกิดขึ้นทางใจ อารมณ์ ความรู้สึก หรือมีคุณค่าทางศีลธรรม จรรยาบรรณ สังคม วัฒนธรรมหรือประเพณี ความสามารถในการประเมินเนื้อหา โดยสร้างความเกี่ยวข้องของเนื้อหากับประสบการณ์ พร้อมเสนอความเห็นในแง่มุมที่หลากหลาย

4. การสร้างสรรค์ (Create) การเรียนรู้สื่อ รวมถึงการพัฒนาทักษะ การสร้างสื่อในรูปแบบฉบับของตนเองขึ้นมา เมื่อผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ ประเมินค่าสื่อได้อย่างถ่องแท้แล้ว ทุกคนจะต้องวางแผน เขียนบท ค้นคว้าข้อมูลเนื้อหาประกอบความสามารถในการสร้างสรรค์ (หรือสื่อสาร) เนื้อหาโดยการเขียนบรรยายความคิด ใช้คำศัพท์ เสียง หรือการสร้างภาพให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ซึ่งมีวิธีการสร้างสื่อแบบสร้างสรรค์ ดังนี้

- ใช้ประโยชน์จากขั้นตอนการระดมสมอง วางแผน เรียบเรียง และแก้ไข
- ใช้ภาษาเขียนและภาษาพูดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดตามหลักของภาษาศาสตร์
- สร้างสรรค์และเลือกภาพอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนด

ไว้

- ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการวางโครงสร้างของเนื้อหา

ดังนั้น การที่จะรู้เท่าทันสื่อออนไลน์จะต้องใช้สื่อออนไลน์อย่างมีสติและมีการควบคุม ดูแล เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อพลเมือง และควรให้คำแนะนำในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน และสื่อออนไลน์ให้ถูกต้องปลอดภัยและเหมาะสมทั้งต่อสุขภาพและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา และต้องหาสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ จากสิ่งรอบข้างหรือเคยเห็นจากสื่อออนไลน์ ซึ่งจะทำให้พลเมืองมีเวลาว่างทำสิ่งที่เกิดประโยชน์ หรืออาจจะหารายได้จากการใช้สื่อออนไลน์ได้ เช่น การขายของออนไลน์ ซึ่งการเล่นโทรศัพท์หรือสมาร์ทโฟนก็ต้องมีการแบ่งเวลาเล่น แยกแยะหน้าที่เรื่องเรียน การอยู่กับครอบครัวให้เหมาะสม

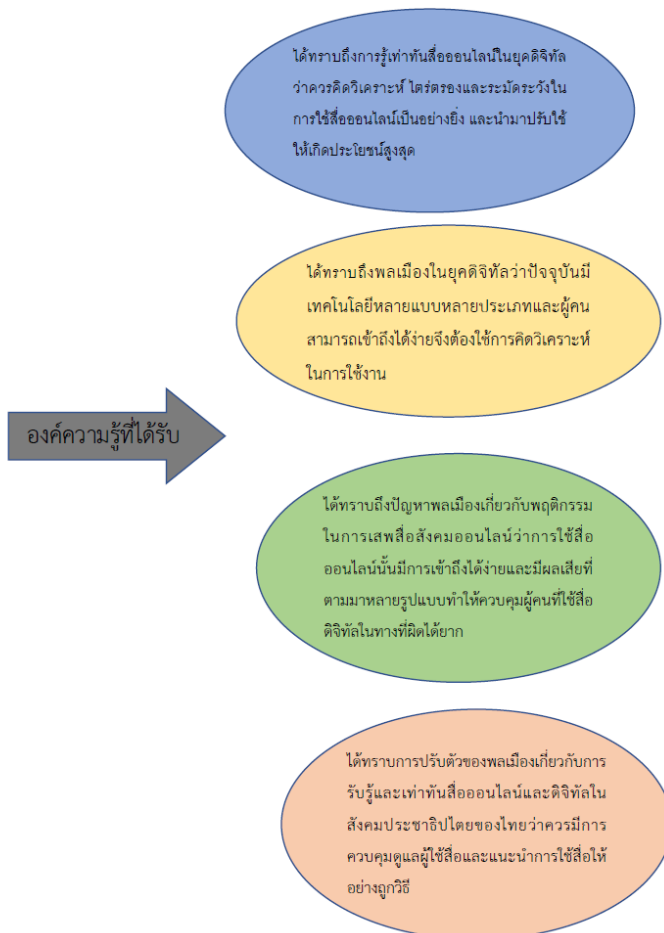
สรุป

การเตรียมความพร้อมของยุคดิจิทัล ในการมุ่งไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีเป็นผู้ที่เติบโตขึ้น ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีของอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัย สื่อหรือข้อมูลมากมายมหาศาลในโลกดิจิทัล นั้นหมายถึงการสอนให้รู้จักที่จะเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีความรับผิดชอบและสามารถใช้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นในการมีปฏิสัมพันธ์และใช้ประโยชน์กับสารสนเทศได้อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปในอนาคตและทักษะการรู้ถึงสื่อดิจิทัลเป็นทักษะหลักที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการศึกษา

และการดำรงชีวิต และมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยความเข้าใจ สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา จึงเป็นแกนสำคัญในการส่งเสริม พัฒนาและให้ความรู้แก่เยาวชนกลุ่มดิจิทัลเนทีฟ เกี่ยวกับการดำรงอยู่ในโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัยและรู้เท่าทัน เพื่อให้สังคมเกิดความปลอดภัยในสังคมดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสังคมดิจิทัลพลเมืองจึงควรรู้จักการใช้สื่อดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมให้มากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ผู้ศึกษาได้การวิเคราะห์เรื่องความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยกับการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และดิจิทัล จึงตั้งโจทย์ในการวิเคราะห์และนำเสนอเพื่อให้พลเมืองในยุคดิจิทัลมีการเสพสื่อสังคมออนไลน์มีวิจารณญาณและให้เหมาะสมกับสังคมไทยและสามารถปรับตัวและรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในยุคใหม่ จนทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้และขอเสนอในรูปแบบแผนภาพดังนี้

เอกสารอ้างอิง

นิตยา วงศ์ใหญ่. (30 พฤษภาคม 2560). แนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเนทีฟ.

สืบค้น จาก <https://he02.tci-thaijo.org/>

นุติ หนูไฟโรจน์ และ ชวพร ธรรมนิตยกุล. (6 ธันวาคม 2562). ตัวบ่งชี้การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยระดับมัธยมศึกษา. สืบค้นจาก

<https://so06.tcithaijo.org/index.php/jca/article/view/245437/166320>

ปองปรารณณ์ สุนทรเกษม. (12 ตุลาคม 2563). การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักศึกษานิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. สืบค้นจาก

<https://so04.tcithaijo.org/index.php/JLPRU/article/view/242368/17141>

ปัทมาภรณ์ สุขสมโสดและปฐมพงษ์ พุ่มพุกษ. (28 มกราคม 2564). ผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมวัยรุ่นในพระนครศรีอยุธยา. สืบค้นจาก

<file:///C:/Users/TaNapeach/Downloads/248540.pdf>

เมธาวี จำเนียร และ กรกฎ จำเนียร. (2061). ประโยชน์ ปัญหา และแนวทางแก้ไขการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก

<https://so05.tcithaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournals/article/view/153350/11175>

สุภิญญา กลางณรงค์ และณภัทร เรืองนภากุล. (18 เมษายน 2564). ความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลกับการรับมือด้านมีดออนไลน์ในวิถีปรกติใหม่. สืบค้น จาก

<https://blog.cofact.org/digitalcitizen/>

วรลักษณ์ สงวนแก้ว. (31 สิงหาคม 2558). พลเมืองดิจิทัล. สืบค้นจาก

[https://www.stou.ac.th/study/sumrit/159\(500\)/page2-1-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/159(500)/page2-1-59(500).html)

ความเป็นพลเมืองที่ดีกับการสร้างสมานฉันท์และสันติภาพในสังคมไทย It is the right to reconciliation and the dome in Thai society

ณัฐวุฒิ มณีวัน¹

Natthawut Maneewan

บทคัดย่อ

บทความนี้ ผู้เขียนสนใจเรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีกับการสร้างสมานฉันท์และสันติภาพในสังคมไทย เพราะว่าสังคมไทยในสังคมไทยในปัจจุบันมีความหลากหลายทางความคิด จึงทำให้เกิดความแตกแยก ตัวอย่างในขณะนี้ มีการร่วมมือกันของเหล่ากิจกรรมทางการเมือง ไม่มีผลประโยชน์ของกันละกัน

คำสำคัญ พลเมือง: สมานฉันท์: สันติภาพ: สังคมไทย

Abstracts

In this article, I am interested in citizenship, reconciliation and peace in Thai society. Because Thai society in Thai society today has a variety of ideas for this reason causing a split For example, there is now a collaboration of political activists. There are no interests of each other.

Keyword citizen: peace: thai society

บทนำ

แม้ว่านิยามของมนุษย์ในทัศนะของอาริสโตเติล (Aristotle) ที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์โลกผู้รู้จักใช้เหตุผล (Aristotle, 1998, p. 9) แต่ในความเป็นจริงแล้ว นับตั้งแต่มนุษย์มีวิวัฒนาการพัฒนาตนเองจากความป่าเถื่อนมาสู่รูปแบบแห่งสังคมอารยะจนสามารถเรียกตนเองด้วยนิยามดังกล่าว แนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดการวิพากษ์ว่าถูกต้องหรือไม่ เนื่องจากสภาพที่เป็นจริงในประวัติศาสตร์อัน

¹ สาขารัฐศาสตร์ คณะวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Political Science Faculty of Administration Mae Jo University

ยาวนานของมนุษยชาตินั้น ล้วนมีแต่เรื่องราวที่เกี่ยวกับสงครามอันสืบเนื่องมาจากความโลภ โกรธ หลงซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ทั้งสิ้น

ถ้าสงครามเป็นเรื่องของอารมณ์ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลส สันติภาพก็เป็นเรื่องของเหตุผลอันเป็นเรื่องของปัญญา สงครามและสันติภาพเป็นสิ่งที่ปรากฏคู่กันมากับสังคมมนุษย์อยู่ตลอดเวลา วิทยุชนคนมีปัญญาล้วนแต่ต้องการสันติสุขและบูชาสันติภาพ แต่สภาพวิวัฒนาการสังคมมนุษย์กลับฉายภาพซ้ำแล้วซ้ำเล่าของมนุษย์ผู้กระหายสงครามพร้อมพฤติกรรมการรบพาลายกันอย่างไม่ลดทอนยอมอดทน นี่คือการที่ทำให้ประโยชน์ความมนุษย์เป็นสัตว์โลกผู้รู้จักใช้เหตุผลถูกวิพากษ์มาตลอด

เนื้อเรื่อง

ความเป็น “พลเมืองดี” มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะพลเมืองดี จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง และผู้อื่น ทำให้สังคมมีความสุข อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความตั้งใจที่อุทิศตนในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความจริงใจ และพลเมืองดีจะมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ด้วยความเชื่อว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองของประเทศ สามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในทิศทางที่ตนเองคาดหวังไว้ได้

ปรองดอง “สมานฉันท์” สร้างสรรค์ชาติ ปัญหาความแตกแยกในสังคมไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงและขยายวงกว้างขึ้นทุกขณะ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และอาจมีผลต่อความเชื่อมั่นของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนชาวไทยทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนวิกฤตการณ์ครั้งยิ่งใหญ่นี้ ด้วยการร่วมสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความสมานฉันท์ ด้วยการเสริมสร้างแนวความคิดในการเคารพซึ่งความแตกต่างทางความคิด ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ร่วมกันฟื้นฟูกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรม การเสียสละเพื่อส่วนรวมและติดสำนึกสาธารณะ ประกอบกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติวิธีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรม ร่วมกันสร้างชุมชนเข้มแข็งที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการจัดการกับปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองได้ ก่อนที่จะลุกลาม ใหญ่โตกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งรุนแรงของประเทศชาติ แนวทางสมานฉันท์ คือแนวทางของความปรองดองเห็นพ้องร่วมกัน นั่นคือ การรับฟังปัญหาเพื่อเข้าถึง รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขให้หมดสิ้นในระยะยาว โดยไม่

มุ่งเน้นการใช้ความรุนแรง แต่มุ่งสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจว่ารัฐจะอำนวยความสะดวก และ ความเท่าเทียมให้กับประชาชนได้ แนวทางการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย

สังคมไทยปัจจุบัน เป็นสังคมที่เห็นคุณค่าทางวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ยิ่งพัฒนาไปเท่าใด จะยิ่งเกิดปัญหาจากการพัฒนาเท่านั้น ยังมีวัตถุนองความต้องการมากเท่าใดยิ่งไม่รู้จักอึด ไม่รู้จักพอ คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จึงมีปัญหาทางจิตเกิดขึ้นมากมาย เช่น มีพฤติกรรม การแสดงออกที่รุนแรง ขาดเมตตา ทั้ง ๆ ที่พระพุทธศาสนาสอนว่า เมตตาธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนโลก ทำให้คนไทยยุคใหม่ตกเป็นทาสของประเทศทุนนิยมที่ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคมาเป็นเหยื่อล่อ ทำให้มนุษย์เกิดกิเลสอยากมีอยากได้ สนับสนุนให้เกิดค่านิยมบริโภคผ่านสื่อต่าง ๆ โดยปราศจากการควบคุม เมื่อเกิดความอยากมี อยากได้ แต่ไม่มีเงินซื้อจะทำทุจริต ลักเล็กขโมยน้อย ฉกชิงวิ่งราว ดังที่เป็นข่าวอยู่เสมอ สังคมปัจจุบันจึงไร้ความมีน้ำใจ มนุษย์ชอบหมกมุ่นในกามคุณ เป็นที่รวมสิ่งชั่ว ยุทางเพศ สื่อลามกต่าง ๆ มากมาย มีสิ่งมอมเมาในรูปแบบการพนันต่าง ๆ อีกมาก เสพสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ ยาบ้า ยาไอซ์ เมื่อสังคมไทยตกอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมเช่นนี้ จึงหมกมุ่นจนถอนตัวไม่ขึ้น อีกทั้งคนส่วนใหญ่คิดว่า การมีความพร้อมทางวัตถุจะทำให้ชีวิตมีความสุข จึงชอบวิ่งตาม วัตถุ ไขว่คว้าหาหมาบารุงชีวิต สิ่งใดที่ยังไม่มีเหมือนคนทั่วไปจะพยายามดิ้นรนหาหา สิ่งที่มีอยู่แล้วก็ให้มีมากกว่าเดิม ถึงกับกู้หนี้ยืมสินมาซื้อหา ที่ถล่ำลืออาจถึงขั้นทุจริตคิดมีชอบต่อหน้าที่การงาน คนประเภทนี้จะหาความสุขทางใจไม่ได้จนตลอดชีวิต

● อะไรคือสาเหตุแห่งความขัดแย้ง?

หากพิจารณาอย่างผิวเผินความขัดแย้งนี้ เป็นเรื่อง “บุคคล” ระหว่างอดีตนายกรัฐมนตรีและผู้สนับสนุน กับฝ่ายต่อต้าน ถ้าวิเคราะห์แนวนี้ เราก็พอจะมองออกว่า เมื่ออดีตนายกรัฐมนตรีและผู้สนับสนุนกับฝ่ายต่อต้าน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเลิกราไปไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ความขัดแย้งนี้ก็จบ และประเทศไทยก็เดินต่อไปได้ตามปกติ

แต่จุดอ่อนการวิเคราะห์แนวนี้ก็คือ ไม่ได้ดูที่ “ต้นเหตุ” ของการได้มาซึ่งอำนาจการเมืองของผู้มีอำนาจเดิม และการใช้อำนาจ (ซึ่งรวมถึงอำนาจตามกฎหมาย อิทธิพลหรืออำนาจในความ เป็นจริงและเงิน) ว่ามีฐานมาจากความขัดแย้งเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและทางสังคมที่ซ่อนตัวอยู่ ความขัดแย้งดังกล่าว มีลักษณะบุคคลของคู่ขัดแย้งอยู่ก็จริง โดยรากฐานสำคัญก็คือความขัดแย้งเชิงโครงสร้างในการจัดสรรทรัพยากรและความมั่งคั่ง ระหว่าง “คนมี” กับ “คนไม่มี” รวมถึง แนวความคิดและความคาดหวังต่อระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันนับตั้งแต่ที่ประเทศไทยได้ ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นครั้งแรก เมื่อปี 2504 มีการกำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศโดยเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (import substitution) ซึ่งต้องอาศัยการ

พึ่งพาเงินทุนมหาศาลจากต่างประเทศ นโยบาย และกฎหมายต่างๆ ที่ออกในช่วงนี้ก็เป็นไปเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ดังกล่าวทั้งสิ้น เช่น กฎหมายส่งเสริมการลงทุน กฎหมายการนิคมอุตสาหกรรม กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ฯลฯ ต่อมายุทธศาสตร์ก็เปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อส่งออก (export oriented) ในแผน 4 และแผน 5 อย่างไรก็ตาม การเกษตรกรรมที่เคยเป็นรายได้หลักของประเทศกลับไม่ได้รับความสำคัญ ดังนั้น การเพิ่มผลผลิตจึงเป็นไปด้วยการขยายพื้นที่ ไม่ใช่ด้วยการเพิ่มผลิตภาพต่อไร่ ทั้งยังไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและเกษตรกร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ

นอกจากไม่มียุทธศาสตร์พัฒนายกเว้นการพุงราคาเมื่อมีปัญหาแล้ว ในหลายกรณี รัฐก็กลับกระทำการที่เป็นผลเสียต่อเกษตรกรเสียเอง อาทิ การเก็บพรีเมียมข้าวที่ส่งออก ซึ่งส่งผลให้ผู้ส่งออกผลกำไรไปกดราคาซื้อข้าวจากชาวนาให้ตกต่ำลงไป นโยบายส่งเสริมธุรกิจและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพื่อการส่งออก ละเลยธุรกิจขนาดกลางขนาดเล็ก และไม่ยึดกับการพัฒนาการเกษตรและเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศนี้

จากนโยบายดังกล่าว ทำให้เกิดความกระจุกตัวของความมั่งคั่งอย่างมหาศาล ในขณะที่เกิด “คนมั่งมีมหาศาล” และ “คนชั้นกลาง” ที่มีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และเข้าถึงทรัพยากรขั้นในเมือง ก็เกิด “คนจน” ที่เป็นเกษตรกรและอยู่ในชนบทมาก และแม้ว่าประเทศไทยจะมีรายได้ประชาชาติต่อคนเพิ่มขึ้น สัมประสิทธิ์จีดีพีก็ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ในปี 2505 กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงที่สุด 20% เป็นเจ้าของรายได้โดยรวมทั้งหมดของประเทศถึง 59% ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยที่สุด 20% เป็นเจ้าของรายได้โดยรวมทั้งหมดของประเทศเพียง 2.9% ส่วนในปี 2518 อัตราส่วนอยู่ที่ 49.24 % ต่อ 6.05 % และในล่าสุดในปี 2549 ที่ผ่านมามีอัตราการกระจายรายได้ก็ยังคงความเหลื่อมล้ำอยู่ที่ 56.29% ต่อ 3.84 % โครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจในสังคมไทยจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบการเมืองเช่นกัน กล่าวคือ “คนจน” และเกษตรกรเหล่านี้ไม่มีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเหมือนคนชั้นกลาง และเข้าไม่ถึงทรัพยากร (ซึ่งในอดีตเคยเข้าถึง แต่ถูกรัฐส่วนกลางรวบอำนาจจัดการแต่ผู้เดียวไว้) คนเหล่านี้จึงต้อง “พึ่งพิง” ผู้มีทรัพยากรในหัวเมือง ภายใต้ระบบอุปถัมภ์แบบไทยเดิม และทำให้คนเหล่านี้เป็น “ผู้มีอิทธิพล” และสามารถได้รับความไว้วางใจเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่แทนในฐานะผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตย และก้าวไปสู่อำนาจรัฐที่มากกว่านั้นในฐานะรัฐมนตรี

การที่ระบบเศรษฐกิจไทยก็ยังไม่ใช้ระบบเศรษฐกิจเสรีที่อาศัยกลไกตลาดเต็มที่ และรัฐยังคงครอบครองทรัพยากรสำคัญไว้และให้สัมปทานแก่เอกชน การเข้าสู่อำนาจการเมืองจึงไม่ได้หมายถึงการมี “อำนาจ” เท่านั้น แต่หมายถึง “โอกาส” ทางธุรกิจและเศรษฐกิจที่เกิดจากการมีอำนาจให้

สัมปทาน หรืออาจได้รับสัมปทานเสียเอง ซึ่งในหลายกรณีทำให้บุคคลเหล่านี้กลายเป็น “ผู้มั่งมี” ขึ้นได้ในเวลาอันรวดเร็ว การทุจริตและการประพฤติมิชอบในรูปแบบต่างๆก็เกิดขึ้นโดยทั่วไป ทั้งระดับการตัดสินใจของรัฐทางการเมือง ทั้งในระบบการเลือกตั้ง โครงสร้างที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมและระบบการพึ่งพิงกันแบบอุปถัมภ์ฝังรากลึกลงอยู่ในระบบการเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ.2475 โดยมีลักษณะสำคัญก็คือสภาพที่นักวิชาการเรียกว่า “คนจน” ซึ่งต้องพึ่งพิงการอุปถัมภ์และเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็น “ฐานเสียง” และเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียงข้างมากในสภาและรัฐบาล แต่ “คนชั้นกลาง” เป็น “ฐานนโยบาย” เพราะเสียงดังกว่าและมีอำนาจล้นหลามรัฐบาลที่ตนไม่ชอบได้ ในขณะที่ข้าราชการทหารพลเรือนซึ่งเป็นตัวแทนอำนาจรัฐที่แท้จริง ก็ยังคงแย่งชิงอำนาจทางการเมืองกับพรรคการเมืองและผู้ที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งก่อให้เกิดผลสำคัญในระบอบการเมืองไทย คือ ในระยะเวลา 78ปีของระบบรัฐสภา ประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรี 27 คน มีคณะรัฐมนตรี 59 ชุด มีรัฐธรรมนูญ 18 ฉบับ มีกบฏ 11 ครั้ง มีการปฏิวัติรัฐประหาร 12 ครั้ง

สำหรับเม็ดเงินภายในประเทศนั้น ซึ่งหากดูจากบัญชีเงินฝากในธนาคาร มีเพียง 70,000 บัญชี ที่มีเงินในแต่ละบัญชีสูงกว่า 10 ล้านบาท และถือเป็นเรื่อง 42 ของจำนวนเงินที่มีอยู่ในระบบทั้งหมด นั้นหมายความว่า ถ้าคนแต่ละคนมีบัญชีธนาคารคนละ 2 บัญชี แสดงว่ามีคนเพียง 35,000 คนเท่านั้น ที่เป็นเจ้าของเงินเกือบครึ่งหนึ่งในประเทศ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่าง “คนมั่งมีมหาศาล” และ “คนชั้นกลาง” ฝ่ายหนึ่ง กับ “คนจนส่วนใหญ่” อีกฝ่ายหนึ่งซ่อนตัวอยู่ใต้เศรษฐกิจแบบกึ่งเปิดกึ่งปิด และการเมืองแบบกึ่งเผด็จการกึ่งประชาธิปไตย ความขัดแย้งนี้ เป็นความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่รอวันปะทุขึ้น ไม่วันใดก็วันหนึ่ง แม้ว่าจะมีความพยายามปฏิรูปการเมืองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีเจตนารมณ์ทำให้การเมืองเป็นของพลเมืองด้วยการขยายสิทธิ เสรีภาพ และส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น พยายามทำให้ระบอบการเมืองโปร่งใสและสุจริต ด้วยการเพิ่มองค์การตรวจสอบมากถึง 8 องค์การ และมีกระบวนการตรวจสอบหลายชั้น รวมทั้งการทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพก็ตาม

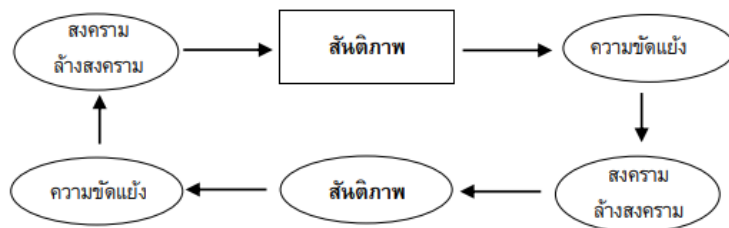
แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็ไม่ได้ปรับความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่ฝังลึกและซ่อนอยู่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะความขัดแย้งที่เกิดมาจากการจัดสรรทรัพยากรของรัฐไทย ซึ่งเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจตรงกันข้าม กลับทำให้พรรคการเมืองต่างๆ มุ่งแสวงหาประโยชน์จากข้อได้เปรียบในที่อยู่ในตัวรัฐธรรมนูญเอง ในขณะที่ข้อบกพร่องที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญเป็นตัวจุดชนวนความขัดแย้งที่กำลังจะปะทุขึ้น

การขับเคลื่อนสังคมให้สามารถก้าวข้ามวิกฤติการณ์ ความขัดแย้งนี้ไปได้ด้วยการ 1) มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้มีการเปิดพื้นที่สาธารณะ อย่างไม่เป็นทางการในชุมชนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง 2) เป็นผู้ประสานช่องว่างการสนทนาสาธารณะ (Public Discourse) ของประชาชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะของแต่ละ ชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ โดยการเป็นผู้ให้ความรู้ และความ เข้าใจกับประชาชนในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง คุณลักษณะของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย คุณธรรมความเป็นพลเมืองผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน 3) เป็นผู้ประสานช่องว่างระหว่างสถาบันหรือองค์กรต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น สภาพัฒนาการเมืองสภาพัฒนาชุมชนสภาประชาชนภาคประชาชน สื่อมวลชน ฯลฯ (ประเวศ วะสี 2551:6) ซึ่งแต่เดิม มีลักษณะของการดำเนินงานที่ขาดการบูรณาการร่วมกัน มีเป้าหมาย ที่ต่างกัน มองปัญหาแบบแยกส่วน มาสู่การบูรณาการร่วมกันโดยการ สร้างเป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการก้าวข้ามความขัดแย้งและร่วมกัน เปลี่ยนแปลงขับเคลื่อนสังคมให้กลายเป็นสังคมไทยที่ประชาชน ต้องการ 4) เป็นผู้จัดทำโครงการนำร่อง (Pilot Project) ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่ได้ จากการสนทนาสาธารณะแต่ละครั้งของประชาชนในทุกชุมชนสู่ฐานข้อมูลรวมในโครงการประเทศไทยที่ ประชาชนต้องการ อันจะนำมาสู่การดำเนินการในเชิงยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาลที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของ ประชาชนได้ดีที่สุด จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นของเส้นทาง การก้าวข้ามความขัดแย้งเท่านั้นเพราะสิ่งที่เราจะต้องพิจารณา ต่อไปในอนาคต คือแล้วรัฐจะสามารถรักษาสมดุลระหว่าง อำนาจในการควบคุมของรัฐกับสิทธิในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนได้อย่างไร ? และเมื่อมีการเปิดพื้นที่ สาธารณะอย่างทั่วถึงแล้ว รัฐจะสามารถหลอมรวมความคิดเห็นที่ แตกต่างหลากหลายของประชาชนให้ กลายเป็นพลังสร้างสรรค์ อันยิ่งใหญ่ที่ ในการเปลี่ยนแปลงขับเคลื่อนสังคมได้อย่างไร ? และประเด็นสุดท้ายที่ สำคัญคือเราจะสามารถป้องกันมิให้ พลังสร้างสรรค์ของประชาชนที่ เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์การ เคลื่อนไหวภาคประชาสังคมครั้งนี้ มิให้ถูกใช้ไปในทิศทางที่เป็นโทษกับระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร? สิ่งเหล่านี้คือโจทย์ที่คนไทยทุกคนจะต้องร่วมกันคิด แกะไข และหาทางออกให้ กับสังคมไทยล่วงหน้า เพราะในเมื่อเราไม่ สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เป็นนิรันดร์ได้ เราก็จะต้องรู้ เท่าทันวัฏจักรของความขัดแย้งและก้าวข้ามความขัดแย้งนี้ไปให้ให้จงได้

- **รูปแบบแนวทางการสร้างสมานฉันท์สันติภาพ**

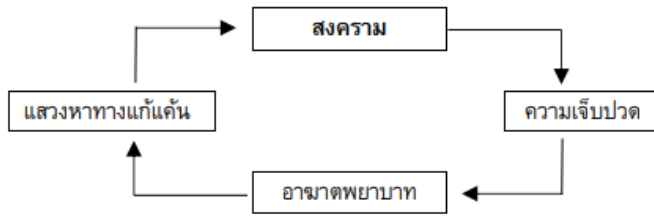
เมื่อพิจารณากรอบการสร้างสันติภาพแก่สังคมมนุษย์ตามกรอบมโนทัศน์ที่ เคยมีมาในอดีตนั้น จะพบได้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 2 รูปแบบ ดังนี้คือ

1. **กรอบความคิดสายอนุรักษ์นิยมหรือสายเหยี่ยว (Hawkish)** กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นว่าการแก้ปัญหาเพื่อสร้างสันติภาพให้มนุษย์นั้น หนทางสุดท้ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็คือการเอาสงครามเข้าสยบสงครามเพื่อสร้างสันติภาพ แนวคิดนี้เป็นกรอบที่มนุษย์คุ้นเคยและนิยมใช้ต่อเนืองยาวนาน บางครั้ง ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องสงครามที่เป็นธรรมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้ฝ่ายตนเอง ทั้งนี้เพราะฐานความคิดแบบนี้ตั้งอยู่บนแก่นอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ที่มองว่า ธรรมชาติมนุษย์นั้นเกิดมาเห็นแก่ตัวดัง เช่น ที่ฮอบส์เชื่อถือ สำหรับในหมู่คนเลวไม่ จำเป็นต้องแสวงหาคุณธรรม ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่มักจะมีปรัชญาในหมู่สาย เหยี่ยวที่มักจะมีความคิดเห็นว่าผู้ที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดความถูกต้องและสร้างความเป็น ความธรรมอยู่เสมอ จากแผนความคิดตามกรอบข้างล่างของสายเหยี่ยว (ตามแผนภูมิที่ 1) จะ พบว่า เริ่มแรกมนุษย์อยู่กันด้วยความสงบมีสันติภาพ ต่อมาเพราะความโลภไม่รู้จัก พอจึงก่อให้เกิดความขัดแย้งนำไปสู่สงครามเพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ ครั้นเมื่อมีสันติภาพระยะหนึ่ง มนุษย์ก็หลงลืมความหลังอันเจ็บปวดจากสงคราม ขัดแย้งก่อ สงคราม หมุนวนอย่างไม่รู้จักจบสิ้น จนเป็นแนวคิดของสายเหยี่ยวว่า ต้องใช้สงคราม ล้างสงครามเพื่อสันติภาพ ความคิดนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วในปัจฉิมโอวาทของพระเจ้าที่ชี้ติว่า ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่ประการใด เพราะเป็นการใช้ความรุนแรงเข้าแก้ไขปัญหา มีแต่ทำให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตจนยากแก่การควบคุม ดังที่ปรากฏให้เห็นแก่สายตา ชาวโลกอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะ เป็นความขัดแย้งระหว่างพวกอาหรับกับพวกอิสราเอล ทมิฬกับสิงหล หรือมหาอำนาจอย่างอเมริกาที่อ้างความชอบธรรมเข้าไปจัดการ ปัญหาต่างๆ ในตะวันออกกลาง สุดท้ายจึงเป็นการแก้ปัญหาหนึ่งเพื่อเข้าสู่ปัญหา หนึ่งความแค้นจึงฝังลึกกลายเป็นรอยแค้นทางประวัติศาสตร์ที่ยากจะเยียวยา

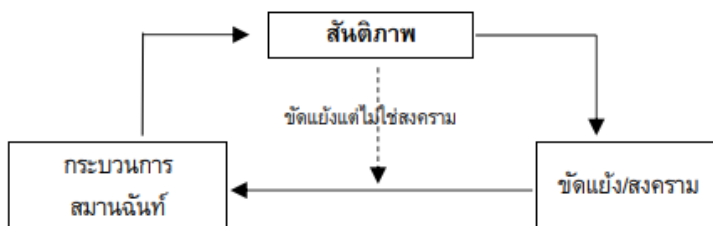
แผนภูมิที่ 1. กรอบความคิดสายอนุรักษ์นิยมหรือสายเหยี่ยว (Hawkish)

ถ้าที่ฆราวาสจะดำเนินตามกรอบความคิดแบบสายอนุรักษ์ (สายเหยี่ยว) ก็จะหมุนวนไป (ตามภาพในแผนภูมิที่ 2) ไม่รู้จบ อธิบายได้ว่าเพราะด้วยอำนาจ ความโลภของพระพระเจ้าพรหมทัต พระองค์จึงก่อสงครามยึดเมืองประหารพระชนก ชนนี้ของที่ฆราวาส เขาได้รับความเจ็บปวดนำไปสู่ความอาฆาตพยาบาท พยายาม แสวงหาหนทางแก้แค้นตามแรงพยาบาท สุดท้าย ก็นำไปสู่สงครามของทั้งสองฝ่ายที่ หากจุดจบสันติภาพไม่เจอ

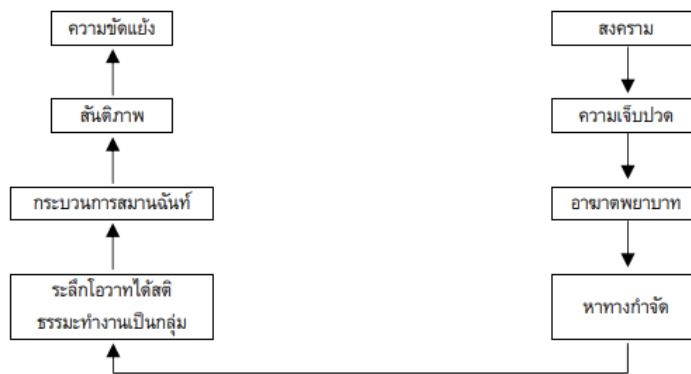
แผนภูมิที่ 2. กรอบความคิดของทีฆาวุฑูมาร (ตามสายเหยี่ยว)

2. กรอบความคิดสายศาสนาหรือสายพิราบ (Dovish) กลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นว่า สงคราม ไม่ว่าจะเกิดจากความโลภหรือความโกรธ หรือด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ถือว่าเป็นความชั่วร้ายทั้งสิ้น การเอาสงครามเข้าขจัด สงครามก็เหมือนกับการเอาของน้ำเน่าไปล้างสถานที่สกปรก มีแต่ทำให้สถานที่นั้น เหม็นและเต็มไปด้วยความโศโครกมากขึ้นจึงเกิดแนวคิดที่ว่าให้เอาชนะความชั่วด้วยความดี แนวคิดนี้ได้รับการพิสูจน์ให้เห็นโดยการใช้พฤติกรรมของกษัตริย์ทั้งสอง ผู้สร้างเวรและผูกเวรต่อกัน จนถึงได้สลายเวรและผูกไมตรีกันที่สุดในที่สุดทำให้ทั้งสองฝ่าย ได้บรรลุถึงเป้าหมายคือ สถานการณ์ที่ต่างคนต่างได้รับความสุขด้วยกันทั้งสองฝ่าย การแก้ปัญหาแบบนี้ถือได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จสำเร็จในคราวเดียว ไม่ ต้องคอยตามแก้ปัญหาที่เป็นวงจรซ้ำซากไม่จบสิ้น เหมือนแบบแรก แต่เป็นเรื่องที่น่าแปลกกว่า แนวคิดนี้กลับไม่เป็นที่นิยมของชาวโลกเพราะถือ ว่าเป็นการเสียเปรียบ เนื่องจากระบบความคิดนี้จะต้องใช้พลังจิตอย่างสูงที่จะต้องขัดเกลาคำเห็นแก่ตัว จะต้องเติมเต็มความรักอย่างจริงใจ ความกรุณาที่พร้อมจะ ช่วยเหลือบุคคลที่ตั้งตนเป็นศัตรูกับเรา รวมทั้งความอดทนอดกลั้นจากการล่วงเกิน ของผู้อื่น ผู้ที่ทำได้ตามกรอบดังกล่าว จะต้องฝึกฝนตนเองอย่างสูง เหมือนอย่างที่ได้ ศาสดาทั้งหลายได้ปฏิบัติให้เห็นมาแล้วในอดีต ในประเด็นที่ให้รักศัตรู เหมือนรัก ตนเอง หรือให้รักศัตรูเหมือนบุตรของเรา ถ้าทุกคนสามารถทำได้ ความคิดว่าบุคคล อื่นเป็นศัตรู ผู้ก่อเวรสร้างความพินาศให้แก่เราก็จะหมดไป มีแต่คำว่า สงสารเพื่อน มนุษย์ผู้หลงผิด ทั้ง เขากับเราคือบุคคลคนๆ เดียวกันในโลกใบนี้ จมอยู่ในห้วงทะเล แห่งความทุกข์คือ เป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายในโลกใบนี้เหมือนกัน (ดังอธิบายใน แผนภูมิที่ 3)

แผนภูมิที่ 3. กรอบความคิดสายพิราบ (Dovish)

หากจะอธิบายแนวคิดสายพิราบที่วิเคราะห์ได้จากกรอบความคิดสาย พระพุทธศาสนา ก็มองได้ว่า ในสังคมเริ่มแรกนั้น มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข แต่เพราะกิเลสมีความโลภเป็นต้นทำให้เกิดความขัดแย้งและสงครามในที่สุด ดังนั้น มนุษย์จึงเรียนรู้ความทุกข์ที่เกิดจากความขัดแย้งนำไปสู่กระบวนการสมานฉันท์และ จบลงด้วยสันติภาพ จากนั้น เมื่อมีสันติภาพแล้ว ถ้ามนุษย์ยังไม่จดจำอดีตที่เจ็บปวด ก็จะนำไปสู่ความขัดแย้งและสงครามเข้าสู่วงจรเดิมไม่รู้จบ แต่ถ้ามนุษย์มีปัญญาแม้ เกิดความขัดแย้งก็ไม่ใช่สงคราม เพราะการขัดแย้งเป็นเรื่องปกติในระบอบ ประชาธิปไตย ความเห็นแย้งไม่ใช่ความขัดแย้ง แต่จะนำไปสู่กระบวนการสมานฉันท์ เพื่อตัดหนทางไปสู่สงคราม แนวความคิดนี้วิเคราะห์ได้จากการกระทำของทีฆาวุกุมาร (ตามแผนภูมิที่ 4)

แผนภูมิที่ 4. กรอบความคิดของทีฆาวุกุมาร (ตามหลักพระพุทธศาสนา)

หากพิจารณาคำอธิบายกรอบความคิดของทีฆาวุกุมาร (ตามหลัก พระพุทธศาสนา) ตามแผนภูมิที่ 4 ข้างต้นนั้น จะพบว่า ความโลภและความโกรธ นำไปสู่สงครามทำให้เกิดความเจ็บปวดสำหรับผู้แพ้ ก่อให้เกิดความอาฆาต พยาบาทและมุ่งหาทางกำจัดผู้ชนะ แต่เมื่อระลึกถึงคำสอนของ พระราชาบิดาจึงทำให้ เกิดสติ ธรรมะในฝ่ายกุศลเข้าร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มในจิต นำไปสู่กระบวนการ สมานฉันท์ทั้งผู้ชนะและผู้แพ้ ก่อให้เกิดสันติภาพในที่สุด หรือในอนาคต ถ้าจะมีข้อขัดแย้งใดๆ ที่จะเกิดขึ้นอีกให้ระลึกถึงโอวาทเพื่อก่อให้เกิดสติ นำไปสู่กระบวนการ สมานฉันท์และสันติภาพโดยไม่ต้องก้าวไปสู่สงคราม

● **การจัดการความขัดแย้งโดยสันติภายในสังคมไทย**

การดำรงอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมการเมืองนั้น ย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยากไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในระดับบุคคลหรือในระดับสังคม เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีได้ถือกำเนิดมาเหมือนกันทุกประการ หากมีความแตกต่างกันในหลายลักษณะนับแต่ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ไปจนถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรม แม้ว่า

ความแตกต่างโดยพื้นฐานในลักษณะต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างดังกล่าวนี้ มักเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งระหว่างคนต่างกลุ่มที่อยู่ร่วมในสังคม แต่ก็มิได้หมายความว่า จะเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงด้วยแต่อย่างใด

เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในสังคม มีต้นตอที่แท้จริงอยู่ที่การเลือกใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้ลุล่วง มากกว่าจะเกิดจากปัญหาความขัดแย้งในตัวเอง นั้นย่อมหมายความว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว สังคมมีทางเลือกหลากหลายวิถีทางในการแก้ไขข้อขัดแย้งให้ลุล่วงไปได้ ส่วนการใช้ความรุนแรงนั้น เป็นเพียงหนึ่งในวิธีการแก้ปัญหาเท่านั้น มิใช่เป็นทางออกเดียวในการจัดการความขัดแย้งในสังคม ตัวอย่างที่ชัดเจนก็คือ การแก้ไขข้อขัดแย้งทางด้านพรมแดนระหว่างชาติสองชาติ อาจจัดการได้ทั้งโดยการใช้ความรุนแรงอย่างการทำสงคราม หรือการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างการเจรจาทางการทูต เป็นต้น

ในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ได้นำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในด้านนโยบายสาธารณะ ความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งด้านแรงงาน รวมถึงความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝักฝ่ายที่ตรงข้ามกัน ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา การเผชิญหน้ากันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนกลุ่มทางการเมืองคนละขั้ว มีแนวโน้มที่จะเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรง อันอาจนำไปสู่วิกฤตการณ์ความแตกแยกทางสังคมได้ในที่สุด

- **แนวคิด** การสร้างสังคมสมานฉันท์ จำเป็นต้องอยู่บนเงื่อนไขของการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีหรือการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นสำคัญ โดยถือว่าสันติวิธีเป็นทางเลือกหลักเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง และยึดมั่นในหลักมนุษยธรรม เพื่อปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากการใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือกลุ่มคนผู้ก่อความรุนแรง ต่างเกิดขึ้นจากเงื่อนไขที่เชื่อว่า ต่างฝ่ายต่างมีความชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรง เป็นวิธีการบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อเป้าหมายในการสร้างความเป็นธรรม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้ความรุนแรง แม้จะเป็นมาตรการในการจัดการปัญหาที่ดำเนินการได้ง่ายและรวดเร็ว แต่การใช้ความรุนแรงจัดการปัญหาก็กลับจะทำให้สังคมมองไม่เห็นทางเลือกทางการเมืองอื่นๆ และที่สำคัญ ยังอาจทำให้ความขัดแย้งยิ่งขยายวงกว้างและนำไปสู่การเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรงหนักขึ้น

การเผชิญปัญหาความรุนแรงตามแนวทางสมานฉันท์ จึงหมายถึงการเข้าถึงวิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยสันติวิธีเป็นหลัก อีกทั้งยังต้องหาหนทางสร้างสันติสุขและความมั่นคงของสังคมไทยในอนาคตไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้ ฝ่ายรัฐเองจำเป็นต้องวางรากฐานของการแก้ปัญหาด้วย

สันติวิธีในสังคม โดยหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในการให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งเป็นสถานการณ์ ที่มีความล่อแหลมต่อการเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรงได้ทุกขณะ รวมถึงการเสริมสร้างให้สันติวิธี เป็นแนวทางหลักในนโยบายการแก้ไขปัญหาความรุนแรงภายในประเทศในระยะยาว ดังเช่นการ แก้ไขปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธี

สำหรับกระบวนการจัดการและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี มีวิธีการที่สามารถ ดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นกับว่าความขัดแย้งอยู่ในสถานการณ์ใด ระหว่างก่อนเกิด สถานการณ์ ระหว่างที่เกิดสถานการณ์ และภายหลังสถานการณ์ความขัดแย้งผ่านพ้นไปแล้ว ใน กรณีที่พบว่าความขัดแย้งกำลังจะก่อตัวแนวทางการจัดการเพื่อคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งที่ เหมาะสมคือ การเสนอแนวทางไต่สวนสาธารณะ (Public hearing) ซึ่งเป็นวิธีการที่ควรเกิดก่อนที่ จะมีการดำเนินการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะขนาดใหญ่ เพื่อให้พรรคชนที่แตกต่างขัดแย้งกัน ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ได้รับการพิจารณาและนำไปสู่การสร้างข้อสรุปและการตัดสินใจร่วมกันของ คนในสังคม

ในกรณีที่ความขัดแย้งเกิดขึ้นและนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายที่ตรงข้ามกัน เช่น การ ชุมนุมเรียกร้อง การปิดถนน ล้อมทำเนียบรัฐบาลหรือส่วนราชการ ปิดล้อมโรงงาน เป็นต้น แนว ทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เหมาะสมก็คือ การสร้างพื้นที่สำหรับการสานเสวนาระหว่าง ฝ่ายที่ขัดแย้งผ่านกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบมีคนกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนภาครัฐ ผู้แทน กลุ่มผู้เรียกร้อง และผู้แทนภาควิชาการ โดยอาจเป็นการเจรจาเพื่อต่อรอง (Negotiation) เพื่อหาข้อ แลกเปลี่ยนบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาในประเด็นที่ไม่ซับซ้อนนักหรือการเจรจาไกล่เกลี่ย คน กลาง (Mediation) ในกรณีที่คู่ขัดแย้งเห็นว่าทั้งคู่ต่างไม่สามารถแก้ไขปัญหาร่วมกันได้โดยลำพัง จึง ต้องอาศัยการยอมรับความช่วยเหลือจากคนกลางเป็นผู้ช่วยตัดสินใจในปัญหาความขัดแย้ง

สำหรับกรณีที่ปัญหาความขัดแย้งได้เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้ว เช่นการเผชิญหน้าระหว่าง ฝ่ายที่ขัดแย้งกันด้วยความรุนแรง และก่อให้เกิดความเสียหายในร่างกายและทรัพย์สิน แนวทางการ จัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีที่เหมาะสมคือ กระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative justice) ซึ่งเป็นกระบวนการเยียวยาปัญหาความขัดแย้งโดยให้ความสนใจในการฟื้นฟูแก่เหยื่อและ ชุมชนที่ตกเป็นเหยื่อมากกว่าการให้คุณค่าเรื่องการลงโทษผู้ทำผิด โดยยกระดับความสำคัญของ เหยื่อในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น รวมทั้งการดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมเรียกร้องให้ผู้ทำผิด แสดงความรับผิดชอบโดยตรงต่อบุคคลหรือชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการข้อพิพาทที่มีรากฐาน

อยู่ในวัฒนธรรมชุมชนดั้งเดิม เช่น การประชุมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในหมู่บ้าน การบรรเทาและเยียวยาความเสียหายของเหยื่อด้วยจารีตกฎเกณฑ์ในชุมชน เป็นต้น

- เป้าหมาย

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือแนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง
2. เมืองหรือสถาบันทางสังคมเป็นกลไกในการเปิดพื้นที่สำหรับฝ่ายที่ขัดแย้งกันได้รับฟังซึ่งกันและกันอย่างเป็นธรรม
3. ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นได้รับการจัดการด้วยกระบวนการหาข้อยุติอย่างสันติวิธีโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- กลยุทธ์การพัฒนา

1. จัดเวทีเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งอย่าง สันติวิธี ในประเด็นปัญหาในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้ในการจัดการความขัดแย้งด้วยวิถีชุมชน ภายใต้บริบทความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และเป็นมิตร และสนับสนุนการสร้างระบบยุติธรรมของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งของคนภายในชุมชนและระหว่างชุมชน โดยอาจอยู่ในรูปแบบของ “คลินิกยุติธรรมชุมชน” “กระบวนการยุติธรรมชุมชน” และ “อนุญาโตตุลาการชุมชน”
2. มีการสำรวจ วิจัย เพื่อรวบรวมบทเรียนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ท้องถิ่น โดยการใช้พลังความเป็นมิตรในชุมชน และเผยแพร่แนวทางการจัดการความขัดแย้งโดย ภาคประชาชนแบบสันติวิธี อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสังคม
3. สนับสนุนการจัดตั้งกรรมการเจรจาหาข้อยุติความขัดแย้งทางสังคมในประเด็นต่างๆ ด้วยสันติวิธีโดยมีลักษณะไตรภาคีระหว่างผู้แทนภาครัฐที่มีอำนาจตัดสินใจ ผู้แทนผู้เดือดร้อน และนักวิชาการ เป็นตัวแทนเพื่อให้มีการเจรจาแลกเปลี่ยนข้อมูล และเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยเหตุผล และมีตัวกลางรักษาความเป็นธรรมในการเจรจาระหว่างทั้งสองฝ่ายให้สามารถหาข้อยุติที่ยอมรับร่วมกันได้
4. ส่งเสริมให้มีการสร้างนักจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีที่มีความเป็นมืออาชีพ เพื่อทำหน้าที่ในกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยกระบวนการสมานฉันท์
5. จัดทำหลักสูตรส่งเสริมสันติวิธีและจัดโครงการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายเป็นมืออาชีพที่มีเครื่องมือในการทำงานกับความขัดแย้งด้วยทางเลือกที่ลดทอนความรุนแรง และเพิ่มพูนความชอบธรรมของรัฐในการบริหารบ้านเมืองด้วยกฎหมายอย่างเป็นธรรม เช่น วิธีเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหา ท่าทีในการวางตัวในสถานการณ์เผชิญหน้า เรียนรู้ทำความเข้าใจ

เข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆ ของการแสดงความเห็นในสังคมประชาธิปไตย เช่น การชุมนุม การดื้อแพ่ง (Civil disobedience) เป็นต้น

6. ส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้งและการสร้างกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ระหว่างปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาคประชาชน และภาครัฐ เช่น เครือข่ายสมานฉันท์และสันติวิธี เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ และการให้องค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่นอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ ให้มีการเรียนรู้การจัดการความขัดแย้ง 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ประเด็นปัญหาความขัดแย้ง 2) การเรียนรู้กระบวนการจัดการความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ 3) การคัดเลือกตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ในกระบวนการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและการสร้างสมานฉันท์ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาและได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคม

7. สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทำหน้าที่ส่งเสริมแนวคิดในการจัดการความขัดแย้งด้วยวัฒนธรรมการไม่ใช้ความรุนแรง หรือ “สันติวัฒนธรรม” ให้เป็นที่รับรู้แก่สังคมในวงกว้าง

8. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การสร้างกระบวนการยุติธรรมทางเลือก การดำเนินกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative justice) ซึ่งเป็นกระบวนการที่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำคามผิดมาร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาว่าจะจัดการอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำผิด และหาวิธีการในการฟื้นฟูแก้ไข และชุมชนที่ตกเป็นเหยื่อ โดยกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเรียกร้องการแสดงความรักของผู้อำนาจ และให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการตอบสนองต่อความต้องการของเหยื่อ

9. ส่งเสริมการจัดให้มี “คณะกรรมการสันติสุขชุมชนจังหวัดภาคใต้” (ข้อเสนอของ กอส.) ประกอบด้วยข้าราชการทั้งฝ่ายความมั่นคงและฝ่ายพลเรือน ผู้แทนทั้งฝ่ายการเมือง ศาสนา และธุรกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีคณะกรรมการสันติสุขชุมชนในทุกหมู่บ้านหรือทุกตำบล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ครู หรือเจ้าหน้าที่อนามัย เพื่อทำหน้าที่ป้องกันเหตุร้ายจากความเข้าใจผิด สร้างความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างคนต่างศาสนาหรือต่างชาติพันธุ์ในชุมชน และเป็นสื่อกลางเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน

10. ผลักดันให้มีการตราพระราชบัญญัติสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ร.บ. ดับไฟใต้) ตามแนวทางข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เพื่อสร้างกลไกที่อำนวยความสะดวกแก่ปัญหาความรุนแรงของภาครัฐในพื้นที่เป็นเอกภาพ และ

เป็นกลไกที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ การบัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรทำหน้าที่เป็นเครื่องมือแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ศูนย์อำนวยการยุทธศาสตร์สันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศยส.) สภาพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และกองทุนสนับสนุนการเยียวยาและสมานฉันท์

11. ตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่ตรวจทานกฎหมายที่อาจขัดต่อแนวทางสันติวิธี แล้วยกร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเหล่านั้น รวมทั้งบัญญัติมาตรการส่งเสริมสันติวิธี เพื่อส่งเสริมให้สันติวิธีเป็นแนวทางหลักในนโยบายแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย

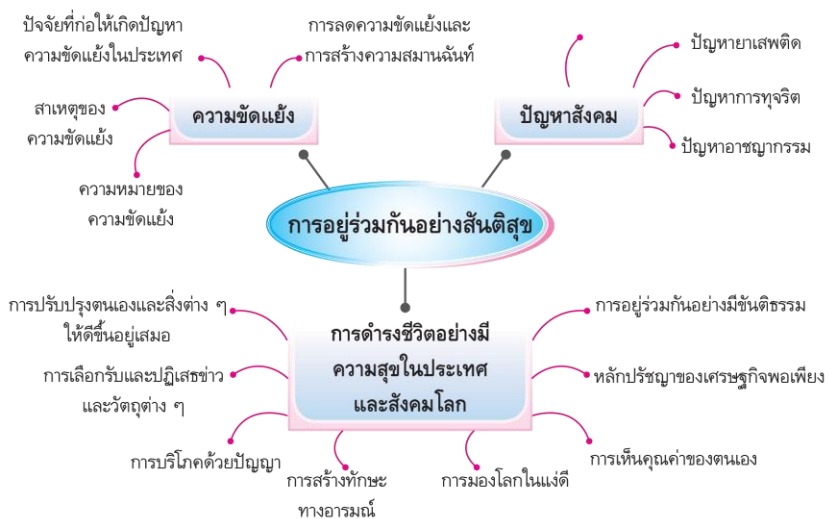
12. สภาพัฒนาการเมือง สนับสนุนเงินทุนในการต่อสู้คดีของประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ อาจตั้งเป็นกองทุนยุติธรรมภาคประชาชน

13. กำหนดให้หน่วยงานด้านความมั่นคงจัดทำมาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในรูปแบบต่างๆ

สรุป

ผลสรุปที่ได้รับจากการวิเคราะห์เรื่องนี้พบว่า เพื่อไม่ทำให้กรอบความคิดเรื่องการสร้างสันติภาพเป็นอุดมการณ์ที่เลื่อนลอยมากเกินไป ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งมาต่อยอดให้เกิดองค์ความรู้ที่มากขึ้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะถึงวิธีการสร้างกรอบแนวคิดเพื่อการสร้างสันติภาพในเรื่องอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาบทความเรื่องนี้

องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ อุปลา. (2557) บทที่ 4 ความปรองดองสมานฉันท์ : ปรองดองสมานฉันท์ ‘หัวใจสำคัญ’
ฉันพี่น้อง..ยังน่าคิด

ชัชวาลย์ ชิงชัย. (1 มกราคม-มิถุนายน 2562) การสร้างสันติภาพตามแนวพระพุทธศาสนา : ศึกษา
กรณีพระเจ้าพรหมทัตกับพระราชาขุมารที่ขาว วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ ปีที่ 6 ฉบับที่
1 61-87

ทางเลือกและปัญหาความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย Choices and problems of gender equality in Thai society

ศุภรัตน์ ทวีเลิศวุฒิกุล, อาทิตยา เทวกุล ณ อยุธา¹

Suparat Taweelerdwuttikul

Arthittaya Devakul Na Ayuttaya

บทคัดย่อ

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงทางเพศนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสังคมถูกครอบงำด้วยระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy) บทความนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทางสังคมที่ซับซ้อนในการจัดวางให้เป็นผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า เป็นชนชั้นสองในสังคม และกลายเป็นเหยื่อในความรุนแรงทางเพศอย่างไรก็ดีการลงโทษผู้ก่อความรุนแรงทางเพศหรือการข่มขืนโดยการประหารชีวิตตามกระแสที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน หากแต่สังคมต้องหันมาให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุด้วยการให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศและเปลี่ยนทัศนคติของสมาชิกในสังคมเสียใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุขและเอื้ออาทรต่อกันอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การศึกษา ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ความรุนแรงทางเพศ

Abstract

Currently, the problem of sexual violence (gender-based violence) has become increasingly frequent and violent because society is dominated by patriarchy. This article reveals that the social process is complicated by the definition of women as weaklings and second-class citizens; therefore, women easily become victims of sexual violence

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Political Science Program, School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: suparat140645@gmail.com

However, punishing sexual violence perpetrators by a death penalty as currently called for by the public is not a sustainable solution. To create a truly peaceful and caring society, Thai society should give priority to solving the problem by focusing on the root causes and providing an educational opportunity for changing the public's attitude

Keywords: ducation, Gender Equality, Sexual Violence

บทนำ

ปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ การละเมิดการคุกคามทางเพศและความรุนแรงต่อสตรี ไม่ว่าจะเป็นการถูกรังแกหรือความรุนแรงโดยคนในครอบครัวหรือในสถานที่ทำงาน รวมไปถึงปัญหาการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากหญิงและเด็ก และการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศไทยของธนาคารระหว่างประเทศ เพื่อการบูรณะและพัฒนาธนาคารโลก (2561) พบว่า มีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นทั้งในเรื่องการเข้าถึงโอกาสในการทำงานการรับบริการของรัฐ รวมถึงบริการด้านสาธารณสุขและในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน โดยร้อยละ 60 ของกลุ่มคนข้ามเพศ ร้อยละ 30 ของกลุ่มเลสเบี้ยน และร้อยละ 20 ของกลุ่มเกย์ ตอบว่า มีการเลือกปฏิบัติในการทำงาน และมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถามถูกปฏิเสธใบสมัครด้วยเหตุแห่งการมีอัตลักษณ์เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 (ราชกิจจานุเบกษา,2558) ที่กำหนดมาตรการคุ้มครองและป้องกันบุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ให้การคุ้มครองบุคคลทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย หรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานรัฐที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้ดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจภายใต้กฎหมายฉบับนี้ หากผู้ใดถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยสาเหตุความแตกต่างทางเพศ สามารถเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายนี้ได้ ซึ่งกระบวนการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศนั้น มีระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พ.ศ. 2559 (ราชกิจจานุเบกษา,2559) กำหนดให้ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติ

โดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ หรือคณะกรรมการ วลพ. ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 8 คน แต่ไม่เกิน 10 คน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้งโดยการสรรหาตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ทำหน้าที่เป็นองค์กรกึ่งตุลาการ พิจารณาคำร้องโดยใช้ระบบไต่สวน แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานโดยกำหนดให้ผู้ร้องยื่นคำร้องภายใน 1 ปีนับตั้งแต่ได้รับผลกระทบหรือคาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติฯ ได้ตามช่องทางที่กำหนดไว้ ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ(คณะกรรมการวลพ.)จะหน้าที่ตรวจสอบและตัดสินชี้ขาดว่า การกระทำใดเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการชดเชยเยียวยาให้กับผู้เสียหาย จากการถูกเลือกปฏิบัติโดยคำสั่งของคณะกรรมการ วลพ. มีสภาพบังคับทางกฎหมาย และมีบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนคำสั่ง ซึ่งต้องระวางโทษทั้งจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับอีกด้วย โดยการยื่นคำร้องตามกฎหมายฉบับนี้ ยังไม่ตัดสิทธิฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งกำหนดให้ฟ้องภายใน 2 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัย หรือนับแต่วันที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณากระบวนการพิจารณาคำร้องดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว คณะกรรมการ วลพ. มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ วลพ. ดำเนินกระบวนการพิจารณาและเสนอความเห็นในการวินิจฉัยคำร้องให้คณะกรรมการ วลพ. ภายใน 90 วันนับแต่วันที่รับคำร้องและหากมีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายได้อีก 2 ครั้ง ๆ ละ 30 วัน โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ และหากขยายเวลาพิจารณาแล้วยังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายกำหนดให้ประธานคณะกรรมการ วลพ. ผู้ทำหน้าที่พิจารณาคำร้อง สามารถพิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น โดยกฎหมายมิได้กำหนดระยะเวลาทำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. ว่าจะต้องมีคำวินิจฉัยภายในระยะเวลาเท่าใด นับแต่ได้รับคำร้อง ทำให้คณะกรรมการ วลพ. สามารถใช้เวลาในการพิจารณาคำร้องของตนเองได้ ประกอบกับกฎหมายมิได้กำหนดให้มีขั้นตอนการไกล่เกลี่ยก่อนพิจารณาคำร้อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถิติการพิจารณาคำร้องของคณะกรรมการ วลพ. จากรายงานการศึกษาการทบทวนความก้าวหน้าของการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 (จิตรารักษ์ วนัสพงศ์ และปิยะวรรณ แก้วศรี, 2562) ณ วันที่ 29 สิงหาคม 2562 แล้ว มีคำร้องที่เสร็จแล้ว 24 เรื่อง โดยคำร้องส่วนใหญ่อยู่ในหมวดการถูกจำกัดสิทธิในการแต่งกายของผู้หญิงข้ามเพศ เช่น การแต่งกายนิสิตนักศึกษา และบัณฑิตของผู้หญิงข้ามเพศ ซึ่งร้องมหาวิทยาลัยที่ผู้ร้องศึกษาอยู่ และการจ้างงานที่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เช่น การออกประกาศรับสมัครงานโดยเลือกปฏิบัติกรณีไม่ยอมจ้างงาน

ไม่ยอมรับใบส่งตัวเข้าทำงานไปจนถึงยกเลิกสัญญาจ้างด้วยอคติแห่งเพศ คำร้องส่วนใหญ่ใช้เวลาพิจารณามากกว่า 1 ปี ซึ่งมีมากถึงจำนวน 10 คำร้อง ซึ่งคำร้องบางคำร้องมีลักษณะเป็นข้อพิพาททางแพ่ง มีข้อพิพาททางปกครอง สามารถใช้วิธีระงับข้อพิพาททางเลือก เพื่อยุติข้อพิพาทได้รวดเร็วขึ้น หากพิจารณาคำร้องเกิดความล่าช้าอาจส่งผลกระทบต่อหลักสิทธิมนุษยชน รายได้รวมถึงกระทบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้องได้ ทำให้ผู้ร้องไม่สามารถคุ้มครอง ป้องกัน และชดเชยเยียวยาผู้ที่ถูกเลือกปฏิบัติฯ ได้ทันทั่วทั้งที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ รวมไปถึงสนธิสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ซึ่งหากเกิดความเสียหายจากการพิจารณาคำร้องที่ล่าช้านี้ อาจเกิดข้อพิพาทใหม่ เป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ร้องและคณะกรรมการ วลพ. ก็เป็นไปได้

ดังที่กล่าวข้างต้นทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษา 3 ประเด็นหลัก คือ 1.) สิทธิเสรีภาพระหว่างชาย-หญิงในสังคมไทย 2.) สิทธิเสรีภาพของเพศทางเลือก 3.) การกระทำความรุนแรงทางเพศ

เนื้อเรื่อง

1. สิทธิเสรีภาพระหว่างชาย-หญิงในสังคมไทย

ความเสมอภาคบนความแตกต่างระหว่างหญิง-ชาย คือ ความแตกต่างระหว่างเพศที่เป็นธรรมชาติ อันเกิดจากสภาพทางกายวิภาค บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ซึ่งย่อมมีความต้องการในสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกัน ต้องการความรัก และการถูกยอมรับเช่นเดียวกัน คำว่า “มิติหญิงชาย” (gender) มีความสำคัญเนื่องจากความแตกต่างกันที่กลายสภาพเป็นความแตกต่างเชิงโครงสร้างทางสังคม ทำให้ผู้ชายสามารถใช้อำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และเข้าควบคุมจัดการต่อสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญในอำนาจ หน้าที่การงาน ทรัพย์สินเงินทอง และอื่นๆ ได้มากกว่าผู้หญิง จนเกิดปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศขึ้น และเกิดการแบ่งแยกงานกันทำตามเพศระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย งานอาชีพบางอย่างมีความเหมาะสมกับผู้หญิง เช่น งานบริการ งานเลขานุการ เป็นต้น ส่วนตำแหน่งในระดับบริหารที่มีความสำคัญต่อองค์กรไม่เหมาะสมกับผู้หญิงเท่ากับผู้ชายทั้งๆ ที่ในแง่ความเป็นมนุษย์ที่มีสติปัญญา มีความรู้ มีความคิดและมีความฉลาด ของผู้หญิงก็ไม่แตกต่างจากผู้ชายแต่อย่างใด

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคในโอกาสของบุคคล โดย มาตรา 79 กำหนดว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายให้เท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” และมาตรา 80 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย เพื่อให้มีความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย บทบาทหญิงชายในสังคมไทย เป็นมุมมองหนึ่งในการบริหารบุคคลแนวใหม่ เพื่อ

ใช้ในการวิเคราะห์บุคลากรขององค์กร และลูกค้าผู้รับบริการเป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบความเป็นผู้หญิงและผู้ชายในสังคม โดยนำเอามิติด้านหญิงชายไปเป็นมุมมองในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะไม่ใช่เป็นการศึกษาเพศหญิงชายในองค์กร หรือเรียกร้องสิทธิของเพศหญิง แต่เป็นการศึกษาถึงทรัพยากรเพื่อสร้างสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของบุคลากรทั้งชายและหญิงเพื่อคู่ขนานกับการสร้างกติกาในเรื่องการถูกเลือกปฏิบัติ ให้ผู้หญิงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี ให้ผู้ชายปรับเจตคติยอมรับความเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงเพศ โดยระบบราชการได้นำมุมมอง “บทบาทหญิงชาย” มาใช้ในการให้บริการประชาชนทั้งหญิงชายเพื่อให้ทั่วถึงและเป็นธรรมการผสมผสานมิติหญิงและชายในการบริหารราชการไทยเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถและเสริมสร้างทักษะแก่ข้าราชการหญิงและชาย เพื่อเตรียมความพร้อมใน การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพในบริบทของสังคมไทย ส่งผลให้เกิดผู้นำที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมในด้านความก้าวหน้าของหญิงและชายในระบบราชการ ซึ่งรัฐได้มีนโยบายเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในบริบทการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้หญิงและผู้ชายมีโอกาสพัฒนาและแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ซึ่งจะช่วยให้สังคมในอนาคตพัฒนาได้อย่างไม่มีขีดจำกัดและทำได้อย่างต่อเนื่อง (กมลพร กัลยาณมิตร, 2557)

1.2 พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558 ภายหลังจากที่ประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (CEDAW) รวมถึงพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวแล้ว หน่วยงานรัฐได้มีการ เปลี่ยนแปลงทั้งทางนโยบาย ทางปฏิบัติและ โครงสร้างของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติ ต่อสตรี ทั้งนี้ เพื่อให้มี ผลเป็นการสอดคล้องและรองรับการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา CEDAW ซึ่งใน ปัจจุบันได้มีการถอนข้อสงวนตามอนุสัญญาจนเหลืออยู่เพียงข้อเดียวเท่านั้น คือ ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิทาง ศาล โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนั้น ได้แก่ การปรับ เปลี่ยนโครงสร้างของส่วนราชการใหม่ โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานกิจการสตรีและ สถาบันครอบครัวขึ้น (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น “กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว”) มี ภารกิจหลักในการดำเนินงานให้เป็นไปตามอนุสัญญา CEDAW ได้มีการประชุมหารือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนราชการและเอกชน โดยหลังจากการประชุม หารือแล้ว พบว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเสมอ ภาคระหว่างเพศ จึงได้มี การจัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมโอกาสและความเท่า เทียมกันระหว่างเพศ” ขึ้น ในปี พ.ศ. 2557 โดยได้เสนอร่างกฎหมายเข้าสู่ที่ประชุม คณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของ นายก น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีมติเห็นชอบ และส่งเรื่องไปตามกระบวนการนิติบัญญัติ แต่มีการ

ยุคสภาเสียก่อนจึง ยังไม่ได้มีการพิจารณา จนมาถึงใน ยุคสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ภาคประชาชนได้มีการผลักดันในเรื่องนี้อีกครั้ง และรัฐบาลก็ให้การตอบรับในการผลักดันกฎหมาย ผ่านเข้าสู่ขบวนการนิติบัญญัติโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2558 นำมาซึ่งการประกาศใช้กฎหมาย “พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558” (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สรณ บุญไชยพยัคฆ์, 2558)

1.3 เครื่องมือในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ในหน่วยงาน 9 ภาครัฐ ประกอบด้วย การนามิติเพศภาวะเข้าสู่กระบวนการนโยบายตั้งแต่การกำหนด เป้าหมาย การออกแบบนโยบาย การกำหนดนโยบาย การดำเนินการ และการติดตาม และประเมินผลต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์มิติเพศภาวะ (Gender Analysis - GA) คือ การวิเคราะห์ถึงวิธีการ การได้รับประโยชน์ และผลกระทบจากโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ข้อจำกัด ปัญหาและ อุปสรรคของผู้หญิงและชายที่แตกต่างกัน เพื่อกำหนดนโยบาย รวมทั้งที่ส่งผลให้ ผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ของรัฐอย่างสูงสุด ,การจัดทำข้อมูลจำแนกเพศ (Sex-disaggregated data) คือ การจัดเก็บข้อมูล จำแนกเพศ เพศสภาพ อายุ และสถานะต่าง ๆ เช่น ความพิการ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้เห็นถึงจำนวนของผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิง เด็กชาย ในการเข้าถึงและการได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบาย มาตรการ โครงการและกิจกรรมของรัฐ ,การจัดทางงบประมาณที่มีมิติเพศภาวะ (Gender Responsive Budgeting – GRB) คือ การจัดทางงบประมาณที่มีการวิเคราะห์ถึง ความจำเป็น การเข้าถึง ผลประโยชน์และผลกระทบที่แตกต่างของหญิง ชาย และประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม และเหมาะสมแก่ประชากรกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป้าหมายคือ การลดความเหลื่อมล้ำทาง สังคม และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ (พีรดา ภูมสิวิสันต์, 2563)

2. สิทธิเสรีภาพของเพศทางเลือก

ในสังคมปัจจุบันนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า หากนิยามถึงคำว่า “เพศ” นั้น นอกจากเพศที่มีมาแต่กำเนิด อันได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง ซึ่งเป็นเพศสรีระที่ธรรมชาติสร้างขึ้นเพื่อสืบพันธุ์ต่อไปแล้ว เรามักพบเห็นบุคคลที่มีการ แสดงออกในพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างจากเพศสรีระของตน เช่น ชายแสดงออกคล้ายหญิง หรือ หญิงแสดงออก คล้ายชาย เป็นต้น

2.1 สังคมในปัจจุบันของเราต่างยอมรับซึ่งการแสดงออกในพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างนี้มากขึ้น กว่าในอดีตกาล ซึ่งในอดีตกาลบางประเทศมองว่าการแสดงออกดังกล่าวเป็น

เรื่องที่เกิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย บุคคล ดังกล่าวต้องได้รับโทษทางกฎหมาย โดยปัจจุบันมีการให้คานียามเพื่อเรียกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่แตกต่างกันออกไป อาทิ เช่น กลุ่มรักร่วมเพศ กลุ่มรักเพศเดียวกัน กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มบุคคลเพศทางเลือก หรือกลุ่ม LGBT เป็นต้น โดยในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนขอเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า “บุคคลเพศทางเลือก” เมื่อบุคคลเพศทางเลือกมีรสนิยมในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างจากวิถีทางธรรมชาติมีการ แสดงความรักใคร่หรือความประสงค์ที่จะอยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลที่มีเพศสรีระเดียวกับตนเอง ซึ่งสิทธิ ในการ แสดงออกดังกล่าว ย่อมต้องอยู่บนพื้นฐานของสิทธิในการเลือกคู่ครอง สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว โดยบุคคลทุกคน ต่างมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในสิทธิดังกล่าว อันถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคน ซึ่งบัญญัติรับรอง ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม หากบุคคลเพศทางเลือกดังกล่าวมี ความประสงค์สร้างครอบครัวต่อการ ก่อตั้งครอบครัวที่จะถือว่ามีผลสมบูรณ์นั้น จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายเกี่ยวกับการสมรสหรือกฎหมายเกี่ยวกับการรับรองสถานะระหว่างบุคคลสองคนในการ ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น ซึ่งในปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีกฎหมายรับรองการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคล เพศทางเลือกอันส่งผลให้ บุคคลเพศทางเลือกได้รับการรับรองสถานะการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน และมีสิทธิ และหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกันตามกฎหมาย อันถือ เป็นการให้ความเสมอภาคและความเท่าเทียมแก่ บุคคลเพศทางเลือกดังกล่าวเช่นเดียวกับเพศชายและเพศหญิง 502 Graduate Law Journal Volume 13 No. 4 October – December 2020 สำหรับประเทศไทยนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่รับรองสถานะการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคลเพศ ทางเลือก แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทย ก็มีการให้ความสำคัญกับการจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่าง ทางเพศที่เปิดกว้างมากขึ้น และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างจากเพศทางธรรมชาตินั้นเป็นที่ยอมรับ ของคนในสังคมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และ หลักสิทธิมนุษยชนที่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีการ เรียกร้องให้มีกฎหมายเพื่อรองรับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเพศ ทางเลือกมาโดยตลอด แต่ปัจจุบันประเทศไทยยัง ไม่มีกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นที่ น่าศึกษาและพิจารณาต่อไปถึงสาเหตุที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเพื่อ รับรองสิทธิและเสรีภาพใน การใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคลเพศทางเลือกดังกล่าว (ปิยพร โกมุต,2563)

2.2 การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความเท่าเทียมทางด้านโอกาสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายในหน่วยงานภาครัฐ

ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 42 ได้กล่าวไว้ว่าการจัดระเบียบข้าราชการ พลเรือนสามัญตามพระราชบัญญัตินี้ให้คำนึงถึงระบบคุณธรรมดังต่อไปนี้ (Civil Service Act, 2008) 1) การรับ บุคคลบรรจุเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคคล ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และประโยชน์ของทางราชการ 2) การบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์และ ประสิทธิภาพขององค์การและลักษณะของงาน โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม 3) การพิจารณาความดี ความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการให้ประโยชน์อื่นแก่ข้าราชการต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรมโดยพิจารณาจาก ผลงาน ศักยภาพ และความประพฤติ และจะนำความคิดเห็นทางการเมืองหรือสังกัดพรรคการเมืองมาประกอบการ พิจารณามีได้ 4) การดำเนินการทางวินัย ต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและปราศจากอคติ และ 5) การบริหาร ทรัพยากรบุคคลต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองสำหรับแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางด้านโอกาส และการไม่ เลือกปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายในองค์การภาครัฐจากกล่าวได้ว่ามีอยู่ในเกือบทุกกระบวนการในการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการปฏิบัติงานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อย่างเป็นกระบวนการ (สุทธิพงศ์ วรอุไร และศิริสุตา แสนอิ้ว, 2563)

3. การกระทำความรุนแรงทางเพศ

การคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) เป็นการเลือกปฏิบัติทางเพศรูปแบบหนึ่งที่กลายเป็นปัญหาคุกคามในระดับชาติและนานาชาติ (International Labour Office. Online. 2013) ซึ่งเกิดจากการกระทำทางกายหรือวาจาในเรื่องทางเพศอันไม่พึงปรารถนาและไม่ได้รับการเชื่อเชิญ เช่น การสัมผัสแตะต้อง การพูดจาต่อแหลม การขอมิเพศสัมพันธ์ (Equal Employment Opportunity Commission. Online. 2015) ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกทางด้านจิตใจและเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ (อรพินทร์ ชูชม และคณะ, 2548)

3.1 ความสำคัญของปัญหา ความรุนแรงที่เกิดจากคู่สมรสมีด้วยกันหลายชนิดซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายทางจิตใจ หรือการบังคับฝืนใจให้มีเพศสัมพันธ์โดยไม่เต็มใจ1การประเมินความรุนแรงมักกระทำไ้ยากเนื่องจากความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในบ้านของคู่กรณีซึ่งเป็นสามี-ภรรยาจึงมีความเป็นส่วนตัวสูง2 ประกอบกับสตรีที่ได้รับความรุนแรงส่วนใหญ่มักจะปฏิเสธการรักษาหรือมาพบแพทย์เพราะความอายและไม่คิดว่าความรุนแรง

ดังกล่าวเป็นปัญหาทางสุขภาพชนิดหนึ่ง 3 สตรีบางรายกลัวว่าสามีจะทำร้ายตนเองมากขึ้นหากเปิดเผยเรื่องราวภายในครอบครัวให้ผู้อื่นทราบ และมักจะโทษตนเองว่าเป็นต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น 4 ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากคู่สมรสจึงเป็นทั้งปัญหาสุขภาพและปัญหาสังคมที่ยากต่อการแก้ไข (นันทนา ธนาโนวรรณ, PhD1, พวงเพชร เกษรสมุท, ปร.ด.1)

3.2 การวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่กระทำโดยผู้ชาย หากวิเคราะห์ในมุมมองกระแสหลักทั่วไป ก็จะมุ่งไปที่การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมาย เช่น การเพิ่มโทษให้การข่มขืนมีโทษด้วยการประหารชีวิต หรือการฝึกอบรมตำรวจ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ อัยการ ผู้พิพากษา ให้มีความเข้าใจในเรื่องความรุนแรง เข้าใจปัญหา รวมทั้งวิธีการให้ความยุติธรรมกับผู้ที่ถูกกระทำ หากแต่การวิเคราะห์เพศภาวะหรือความเป็นหญิงและความเป็นชายในสังคม (gender) ในฐานะที่เป็นวาทกรรม การวิเคราะห์ในแนวนี้นี้แตกต่างไปจากการวิเคราะห์แบบที่เน้นทฤษฎีหรืออุดมการณ์ กล่าวคือ การวิเคราะห์วาทกรรมมิได้แยกอย่างเด็ดขาดระหว่างสิ่งที่เรียกว่า “ทฤษฎีกับโลกแห่งความเป็นจริง ระหว่างอุดมการณ์กับความจริง หรือระหว่างสิ่งที่เป็นามธรรมกับสิ่งที่เป็รูปธรรม” แต่การวิเคราะห์วาทกรรมช่วยให้เราสามารถจับภาพทั้งสองนี้ได้พร้อมๆ กัน นอกจากนี้การวิเคราะห์วาทกรรมช่วยให้เราตระหนักว่า เรื่องของจุดยืน ความคิด ความเห็น ความเชื่อ ความรู้ ความหมาย ฯลฯ ของคนในสังคมนั้น มิใช่เป็นเรื่องของการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ หรือเป็นการตกลึกทางความคิด หรือเป็นผลมาจากการโต้แย้งถกเถียงในเชิงเหตุผล หรือตรรกะล้วนๆ แต่สิ่งเหล่านั้นเป็นผลมาจากการกำหนดแนวคิดขึ้นมาของวาทกรรมชุดหนึ่งที่บุคคลนั้นรับมาและถือไว้ นั่นคือวาทกรรมเป็นตัวกำหนดจุดยืน ความคิด ความเห็น ความเชื่อ ความรู้ ความหมาย ฯลฯ ของเรามากกว่าตัวเราเองเป็นผู้กำหนดสิ่งเหล่านี้ ดังที่เข้าใจกัน และที่สำคัญยังมีภาคปฏิบัติจริงของวาทกรรมในเรื่องนั้นๆ ด้วย (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549)

ทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมนี้อาจจะล้วนแล้วแต่เป็น “วาทกรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาและกลายเป็นจุดยืน ความคิด ความเห็น ความเชื่อ ความรู้ ความหมาย ฯลฯ เมื่อเป็นเช่นนี้การวิเคราะห์ “เพศภาวะ” หรือ “ความเป็นหญิง ความเป็นชาย” ในสังคม ในฐานะที่เป็นวาทกรรม ซึ่งมีวาทกรรม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) เป็นวาทกรรมหลักจึงมีความสำคัญและจำเป็น เพราะจะช่วยให้เราเห็นว่าเพศภาวะในฐานะที่เป็นวาทกรรม ก็คือ ระบบ กฎเกณฑ์ และกระบวนการในการสร้างเอกลักษณ์ และความหมายชนิดหนึ่งขึ้นมา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545) นอกจากนี้ การวิเคราะห์วาทกรรมยังช่วยให้เรามอง “อุดมการณ์ หรือความเชื่อ” ในฐานะที่เป็นทัศนคติหนึ่ง (perspective) เท่านั้น ไม่ใช่ความจริงสูงสุดหรือสัจธรรมความเข้าใจนี้ ทำให้เราเริ่มตระหนักถึง

ความรุนแรงของวาทกรรม “เพศภาวะ” โดยมีระบบชายเป็นใหญ่เป็นวาทกรรมหลักได้เด่นชัดขึ้น เพราะเมื่ออุดมการณ์หรือความเชื่อมิได้มีฐานะเป็นความจริงสูงสุดอีกต่อไป แต่มีสถานภาพเพียงทัศนะหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้น การที่จะทำให้ทัศนะใดกลายเป็นอุดมการณ์หรือความเชื่อ อันเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง จนกลายเป็น “ความจริง” ขึ้นมาได้นั้น (“ความจริง”(truth)ในที่นี่หมายถึงความจริงที่เป็นวาทกรรมที่สังคมสร้างขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพสังคมไม่ใช่ “ข้อเท็จจริง”(fact) : ผู้เขียน) ย่อมหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องใช้ความรุนแรงและอำนาจในรูปแบบต่างๆ เข้าบังคับยึดเยียดให้เป็น ในทำนองเดียวกันอุดมการณ์หรือความเชื่อเกี่ยวกับชายเป็นใหญ่ ก็มีใช่ความจริงสูงสุดแต่เป็นเพียงทัศนะหนึ่งและมีได้มีความเป็นสากลหรือเป็นธรรมชาติแต่อย่างใดทั้งสิ้น หากแต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปการวิเคราะห์เพศภาวะในสังคมในฐานะที่เป็นวาทกรรม จึงอยู่ที่การชี้ชวน หรือแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการสร้าง หรือสถาปนาความเป็นเจ้า (hegemony) ของเพศภาวะชุดหนึ่งในสังคม จนกลายเป็นวาทกรรมหลัก (dominant discourse) ซึ่งวาทกรรมชุดนั้นก็คือ วาทกรรมชายเป็นใหญ่ ว่ามีรายละเอียดขั้นตอน ความสลับซับซ้อน และความเป็นมาอย่างไรบ้าง ประการที่สอง ได้แก่การชี้ชวนให้เห็นถึงความแยบยลของอำนาจและการครอบงำที่แฝงเร้นเข้ามาในรูปแบบของ “อุดมการณ์ หรือความเชื่อ” และ “ความจริง” เกี่ยวกับวาทกรรมหลักชุดนั้น นั่นคือหัวใจของการวิเคราะห์เพศภาวะในฐานะที่เป็นวาทกรรมอยู่ที่การแสดงให้เห็นรายละเอียด ขั้นตอน ความสลับซับซ้อน และความเป็นมาของบรรดาเงื่อนไขต่างๆ ที่นำไปสู่การก่อตัว/การเกิด และภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมเพศภาวะชุดหนึ่ง โดยผ่านสถาบันทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง และประการที่สาม เป็นการชี้ชวนให้เห็นถึงผลกระทบหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของภาคปฏิบัติการของวาทกรรมและผลกระทบจากภาคปฏิบัติการของวาทกรรมโดยผ่านสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา หรือโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญในการกำหนดกฎเกณฑ์ มาตรฐานทางสังคม รวมถึงจารีตปฏิบัติ และสถาบันอื่นๆ ทั้งในด้านศาสนา เศรษฐกิจ และการเมืองว่าส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไรนั้นก็คือการวิเคราะห์เพศภาวะในฐานะที่เป็นวาทกรรม ช่วยให้สามารถปะทะกับสิ่งที่เรียกว่า “เพศภาวะ” ได้โดยตรงเพราะที่ผ่านมาแม้จะมีความพยายาม พุดถึง เขียนถึง ขบคิด หรือวิเคราะห์เพศภาวะในแง่มุมต่างๆ ที่แตกต่างกันไป แต่ก็ยังไม่มีมีความพยายามใดที่สามารถตั้งคำถามกับตัวเพศภาวะได้ตรงอย่างเป็นระบบและจริงจัง แม้แต่ความพยายามที่ได้รับความชื่นชมและยกย่องอย่างมากในแวดวงการศึกษาในเรื่องเพศภาวะ คือการคิดค้นแนวคิดสตรีนิยมในแนวต่างๆ ก็ยังมีอาจจัดได้ว่าเป็นการตั้งคำถามกับความหมาย/คำนิยาม ของสิ่งที่เรียกว่า “เพศภาวะ”

อย่างถอนรากถอนโคน ประการที่สอง เพศภาวะในระบบชายเป็นใหญ่ ได้กำหนดให้สิ่งที่สร้างขึ้นในตัวมันเองเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาที่สุดที่ต้องบรรลุให้ถึง เนื่องจากเพศภาวะในระบบชายเป็นใหญ่ที่ดำรงอยู่คือสิ่งที่เป็นสัจธรรม คือความเชื่อ คืออุดมการณ์ หรือความจริงสูงสุด ที่ผู้หญิงต้องไขว่คว้ามาให้ได้ เช่น ผู้หญิงต้องแต่งงานเพื่อหาคนดูแล และเมื่อแต่งงานผู้หญิงก็จะรู้สึกว่ามีเจ้าของ ผู้หญิงต้องทำงานบ้าน ต้องดูแลลูกและสามี ต้องเป็นแม่บ้านที่ดี เป็นต้น

เนื่องจากปัจจุบันมีบุคคลผู้ถูกทำร้ายร่างกายอย่างต่อเนื่องโดยเกิดจากการใช้ความรุนแรงของคนในครอบครัวอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงตลอดเวลา และหากบุคคลผู้ถูกทำร้ายร่างกายอย่างต่อเนื่องดังกล่าวเป็นบุคคลที่อ่อนแอทางกายภาพไม่สามารถกระทำการอันเป็นการป้องกันตนเองได้ขณะที่เกิดมีภัยอันตรายจากการทุบตีก็อาจจะเกิดอันตรายต่อผู้นั้นได้ จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่มีอาการ Battered Woman Syndrome จะโต้ตอบการกระทำของสามีด้วยความรุนแรง ซึ่งอาจไม่ใช่ ณ ขณะเวลาที่กำลังถูกกระทำรุนแรงจากสามี แต่เป็นช่วงเวลาหลังจากเหตุการณ์ถูกทำร้ายผ่านไปแล้ว และไม่หนีจากสถานการณ์หรือสถานที่นั้น ไม่เรียกร้องความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพื่อให้พ้นจากการถูกทำร้าย แต่กลับเป็นการกระทำโต้ตอบอย่างรุนแรงต่อสามี จากแนวทางการวินิจฉัยความผิดของบุคคลที่ถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่องและมากระทำผิดต่อผู้ที่ทำร้ายตน ไม่อาจที่จะอ้างป้องกันได้ทุกกรณี บางกรณีศาลไทยพิพากษาให้เป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ บางกรณีศาลไทยพิพากษาให้เป็นการกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยศาลไทยยังไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ในการพิพากษากรณีดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งกรณีดังกล่าวหากเป็นกฎหมายในต่างประเทศ บางประเทศถือว่าการกระทำอันเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

ปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีการตรา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 เพื่อบังคับใช้และป้องกันการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงต้องตกอยู่ในสภาพคล้ายหรือเสมือนผู้ป่วยทางจิต และมีปฏิกิริยาตอบโต้กลับต่อคนที่กดขี่ข่มเหงตัวเอง “คนกลุ่มนี้เป็นคนที่อยู่ในกลุ่มเฉพาะกลุ่มหนึ่งที่มีอาการป่วยทางจิต หลังจากที่ถูกรับกระทำด้วยความรุนแรงมาระยะหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็น Post Traumatic Syndrome Disorder และก็ลงมาถึง Battered Wife Syndrome หรือ Battered Woman Syndrome หรือ Battered Person Syndrome (ภาวะกดดันจนต้องฆ่า) เพราะฉะนั้นเราจึงมองว่าคนในครอบครัวที่ตกอยู่ในสภาพนี้ และใช้ความรุนแรงตอบกลับ ก็คือผู้กระทำด้วยความรุนแรงและเมื่อพิจารณาคดีพิพากษาของศาลฎีกาในประเทศไทยแล้วก็พบว่าศาลมีแนวคำวินิจฉัยที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละกรณี ซึ่งสรุปได้ว่าศาลฎีกามีแนวคำวินิจฉัยต่อบุคคลที่มี

อาการป่วยจากการถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาาน และได้ตัดสินใจกระทำการตอบโต้ต่อบุคคลที่กระทำร้ายนั้น ว่าต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) พิพากษาว่าเป็นการกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- 2) พิพากษาว่าเป็นการกระทำความผิดด้วยความจำเป็น
- 3) พิพากษาว่าเป็นการกระทำโดยบันดาลโทสะ
- 4) พิพากษาว่าเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเช่น มีความผิดฐาน

ทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 296

4. ข้อเสนอแนะแก้ไขปัญหาและทางเลือกความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย

การแก้ไขปัญหาคือให้ตรงจุดในเรื่องความรุนแรงทางเพศ นั่นคือการแก้ที่วัฒนธรรมทางเพศในโครงสร้างของสังคม ควรมีการปรับทัศนคติของสังคมที่ไม่นิ่งเฉยหรือไม่เพิกเฉยต่อความรุนแรงทางเพศ หรือมองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องส่วนตัวของคน อื่นไม่เกี่ยวกับสังคม ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง จึงไม่ใช่การที่ผู้หญิงต้องรู้จักลุกขึ้นมาปกป้องตนเอง ได้เท่านั้น แต่ต้องลงลึกไปถึงการแก้ปัญหาที่รากเหง้าของโครงสร้างทางสังคมที่ต้องร่วมถอนรากถอนโคนทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ที่ก่อให้เกิดปัญหา รวมถึงปรับฐานคิดให้สมาชิกทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ได้เรียนรู้ในการเคารพ ให้เกียรติ ยก ย่องซึ่งกันและกัน และเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขในเพศสภาพของความเป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน ไม่ทำร้ายหรือใช้ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจต่อกัน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการใช้ชีวิตควรจะเป็นสิ่งที่ทุก คนในสังคมได้รับ เพื่อแก้ปัญหาที่ครอบคลุมทุกประเด็นไม่ว่าจะเป็นประเด็นมาตรฐานเชิงซ้อนในวัฒนธรรมทางเพศ สัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ กระบวนการขัดเกลาทางเพศในสังคม รวมถึงประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง สำหรับประเด็นมาตรฐานเชิงซ้อนในวัฒนธรรมทางเพศ แนวทางโดยภาพรวมเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางเพศ ใหม่ที่ไม่ยอมรับความรุนแรงทุกรูปแบบอันเป็นเหตุเกี่ยวเนื่องแห่งวัฒนธรรมเชิงซ้อนที่เลือกปฏิบัติที่ละวัน มองข้ามความผิด ของเพศชาย แต่มีอคติ ตีตราเพศหญิง ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมทางเพศใหม่ที่ไม่เลือกปฏิบัติ ประเด็นสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ แนวทางในภาพรวมคือสังคมไทยต้องริ่ความคิดใหม่ในเรื่องเพศ ต้องเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อที่ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศไม่เท่าเทียมกัน พร้อมกันนั้นต้องเร่ง สร้างความคิด ความเชื่อใหม่ให้สังคมได้ตระหนักถึงการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะรากเหง้าของความรุนแรงทาง เพศมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ส่วนประเด็นกระบวนการขัดเกลาทางเพศในสังคม สังคมควรมีการ

เปลี่ยนแปลงภาพที่สังคมทำให้ผู้หญิงกลายเป็น เพศที่อ่อนแอ ปกป้องตนเองไม่ได้ ไม่มีความสามารถที่จะดูแลตนเอง ต้องมีการเสริมพลังให้เพศหญิงมีความมั่นใจในตนเอง มีพลังในการดูแล ปกป้อง และช่วยเหลือตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ประเด็นในมิติทางสังคมทั้งสามประเด็นนี้มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน เป็นผลมาจากวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมไทยที่หนุนเสริมให้เกิดปัญหาความรุนแรงทางเพศ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขจากความร่วมมือของทุกภาค ส่วนในสังคมมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

4.1 ควรมีการสนับสนุนผลักดันการสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในกับสถาบันทางสังคมทุกสถาบัน สร้างกลไกในการขับเคลื่อนต่อต้านความรุนแรงทางเพศ ดังต่อไปนี้

1) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุด โดยครอบครัวต้องขัดเกลา อบรม สั่งสอน ให้สมาชิกในครอบครัวมีค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศไม่ว่าจะเป็นเพศชาย เพศหญิงหรือเพศทางเลือก ละทิ้งค่านิยม ความเชื่อเดิมที่กดขี่ กดทับทางเพศ สนับสนุนให้สมาชิกมีมุมมองที่ให้คุณค่ากับความเป็นมนุษย์

2) สถาบันการศึกษา หลักสูตรในสถานศึกษาทุกระดับต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเพศที่รอบด้านอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ทุกคนเข้าใจบทบาททางเพศในลักษณะที่ไม่กดทับ ไม่วางอำนาจเหนืออีกฝ่าย แต่อยู่ในลักษณะของการยอมรับความเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีเช่นเดียวกันทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาหรือชนชั้นใดก็ตาม

3) สถาบันที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ต้องพิจารณาถึงระบบขั้นตอนการดำเนินการในระบบใหม่ ที่มุ่งปกป้องพิทักษ์สิทธิของผู้ถูกรักษาหลายกรณีถึงแม้ว่าผู้ถูกรักษาได้ร้องขอความช่วยเหลือ โดยการเข้าแจ้งความแต่ในกระบวนการยุติธรรม แต่การซักถามซ้ำๆ หลายครั้งในกระบวนการ

4) สถาบันสื่อมวลชนควรผลักดันให้มีการตรวจสอบสื่อที่แฝงความรุนแรงทางเพศอย่างเข้มงวด เพราะปัจจุบันสื่อขาดการควบคุมอย่างรัดกุม ทำความเข้าใจกับผู้ผลิตสื่อเพื่อปรับมุมมองเรื่องเพศ นำเสนอเนื้อหาที่เน้นเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศทั้งหญิงชายและเพศที่สามบนพื้นฐานศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4.2 ทุกภาคส่วนควรร่วมกันสร้างวัฒนธรรมใหม่ เน้นการให้คุณค่ากับความเป็นมนุษย์ โดยเสมอภาคกันของสมาชิกใน สังคมทุกเพศทุกวัย รัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการต่อต้านความรุนแรงทางเพศในทุกรูปแบบ

4.3 รัฐควรมีนโยบายเพื่อรองรับ ช่วยเหลือผู้ถูกระทำ ความรุนแรงทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนให้มีบุคลากรที่มีศักยภาพเพื่อช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างเต็มความสามารถ มีความรู้และทักษะในการ

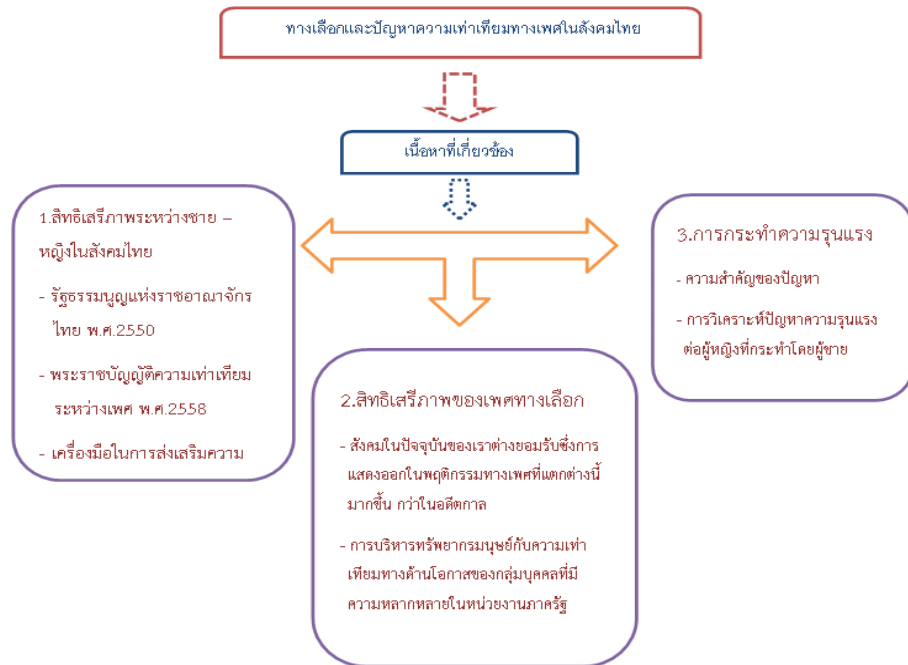
ประสานงาน ปกป้อง ค้ำครอง ส่งต่อระหว่างหน่วยงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ถูกระทำได้เหมาะสม มีสถานบริการฉุกเฉินอย่างพอเพียงไว้รองรับสำหรับเหยี่ยวา ฟ้นผู้ประสบปัญหาอย่างมีคุณภาพ

4.4 ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงองค์กรภาคประชาชน ควรมีการสร้าง ความเข้าใจ รมรณค์ ชี้แจงประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ รวมทั้งความรุนแรงทุกรูปแบบ มุ่งแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ในลักษณะของการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ให้ทราบเรื่องสิทธิในเนื้อตัวและร่างกายตนเองและคนรอบข้าง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการระแวงระวังปัญหาความรุนแรงทางเพศไม่ให้เกิดขึ้นกับตนเองและคนใกล้ชิด มีทักษะการจัดการและการวางตัวในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (ดร.สุชมา อรุณจิต,2563)

สรุป

จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยให้ความสำคัญและความสนใจกับเรื่องความเท่าเทียมทางเพศระหว่างผู้ชาย-ผู้หญิง ความเท่าเทียมของเพศทางเลือกหรือเรียกอีกอย่างว่าเพศที่สาม การกระทำ ความรุนแรงทางเพศ ในปัจจุบันของเราต่างยอมรับซึ่งการแสดงออกในพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างนี้มากขึ้น กว่าในอดีตกาล ซึ่งในอดีตกาลบางประเทศมองว่าการแสดงออกดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมาย บุคคล ดังกล่าวต้องได้รับโทษทางกฎหมาย โดยปัจจุบันมีการให้นิยามเพื่อเรียกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่แตกต่างกันออกไป การละเมิดการคุกคามทางเพศและความรุนแรงต่อสตรี ไม่ว่าจะเป็นการถูกระทำความรุนแรงโดยคนในครอบครัวหรือในสถานที่ทำงาน รวมไปถึงปัญหาการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากหญิงและเด็ก และการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวทางในการแก้ไขปัญหาในภาพรวม เราต้องส่งเสริมวัฒนธรรม ทางเพศใหม่ที่ไม่ยอมรับความรุนแรงทุกรูปแบบอันเป็นเหตุเกี่ยวเนื่องแห่งวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เกิด วัฒนธรรมทางเพศใหม่ที่ไม่เลือกปฏิบัติ การกระทำที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศสังคมไทยต้องรื้อ ความคิดใหม่ในเรื่องเพศ เปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศไม่เท่าเทียมกัน สร้างความคิด ความเชื่อใหม่ให้สังคมได้ตระหนักถึงการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนบนโลกไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เพศทางเลือก ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในสังคม คนทุกเพศควรได้รับการยอมรับจากสังคม

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กมลพร กัลป์ยานมิตร. (2557). ความเสมอภาคหญิงชายในระบบราชการไทย :

ความแตกต่างหรือ ความเหมือนในการบริหาร,วารสารจันทร์เกษมสาร. 20(38), 2-5.

ทัชพร อังศุวิฑูร. (2558). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของผู้หญิงเพื่อความเท่าเทียมทางเพศในบริบท สังคมไทย,วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์. 11(2),173-174

ปิยพร โกมุที. (2563). สิทธิและเสรีภาพในการสมรสของบุคคลเพศทางเลือก,13(4), 504-505

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2558). การศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม :ทางออกของความรุนแรงทางเพศ,วารสารร่วมฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก.33(1), 4

พิมลพร อินทนุพัฒน์ และสิริพันธ์ พลรบ.(2558). กระบวนการพิจารณาคำร้องและการระงับข้อพิพาท.ทางเลือกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ,วารสารวิจัย. 4(3). 201-202

วรภัตสร พันธุ์เกษม. (2562). การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย:ศึกษากรณีบุคคลถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่อง,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์: 12(1), 166

ดร.สุชума อรุณจิต (2563). ความรุนแรงทางเพศ: บทสะท้อนความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ:
รายงานสืบเนื่องการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสการสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์
ศาสตร์ มธ. ปีที่ 65 ,174-176